

előretölt

helyőrség

IRODALMI-KULTURÁLIS MELLÉKLET

felvidék

2022. július III. évfolyam 7. szám

Stílusirányzatokban, törekvésekben, műfajokban, szerzői identitásokban parádésan gazdag hagyatékkal és kortárs, élő irodalommal rendelkezünk.

2 Szabó Zoltán Attila - Sziget 2022, avagy a kelet-európai vurstli

6 Sztakó Zsolt - Az ócskás

11 Juhász Eszter - Édes

13 Gyurkovics Anikó - A kisegér és az erdő színei

(Gál Éva)

Vizparton (Lapszámunkat Németh István fotóival illusztráltuk)

vezérvess

Z. Németh István

Nyáresti bújócška

A szétgurult gyöngyök,
mint meg nem élt pillanatok
süllyednek egyre lejjebb
a nyár havába.
Mint ölelésben az öl,
távolságban az ág,
akár magányban a mag,
felnősz bennem, kivirágzol,
s eltűnsz az őszi szelekkel.

Eső ver üres kottapapírt,
zúg a rang a nagyharangban,
lázad az és a hirdetésben,
nappali fényed elszívárog,
lábnyomodba az ég önti lelkét.

fordulópont

KÖNYVDRUKKEREK

Király Anikó

Fiatal apuka a fagyiról egyezkedik a gyerekével. Aznap már két gombócot bepuffantott a kölyök, ebéd után, ahogy azt illik, úgyhogy több már nem jár neki. Ezt még én is – aki valamelyik nap fagyin, sós perccen és limonádén éltem, miközben három órán keresztül csodálkoztam azon, ahogy egy sikló kidugdosza a fejét a vízből – jogosnak tartom, de a kisgyerek kiváló alkudozónak bizonyul. Ha már nem kaphat fagyit, és apuka nem akarja, hogy a nap további részében szomorú legyen, annak bizony még családon belül is komoly ára van. Konkrétan két Bori könyv. Apuka elképed a zsaroláson, de belemegy a dologba, csak anya meg ne tudja, mert akkor mindketten bajban lesznek.

Miközben apuka meg a kis zsarnok szemrevételezi a 93. Ünnepi Könyvhét *Barátnóm*, Bori felhozatalát, mögöttük,

mint valami piros színű, magyar zászlós nyári zápor, elvonnul egy tucat focibolond, akik a Magyarország–Németország meccsre igyekeznek. A meglehetősen szeszélyes időjárás ellenére töretlen lelkesedés csillog a szemükben. Szakasztott olyan, mint ami a könyvbolondok szemében is csillog, ahogy a Könyvhét standjai között andalognak, oldalukon könyvekkel teli szatyrokkal. A standoknál nagy a tumultus. Mindenki mindent tapogat, mindenbe belelapoznak, fejek felett repkednek az ezresek, a kuponok, a könyvjelzők, a reklámok, no meg a főszereplők, a könyvek. Valahogy így nézhet ki a Mennyország kapuja azok számára, akik imádják a könyveket. A Paradicsom pedig egy fotel, ami mellől sosem fogy el az olvasnivaló. Az egész Ünnepi Könyvhét egy különös, utánozhatatlan forgatag, ami szá-

momra leginkább azt bizonyítja, hogy igenis vannak olvasó emberek (szédítően sokfélék), ami pedig még ennél is jobb: vannak olvasó gyerekek – lásd a kis boris zsarnokot.

2018-ban jártam először ezen az eseményen, akkor jelent meg az első regényem. Annyira izgultam, hogy alig emlékszem valamire az egészről. Az a pillanat azonban, amikor először láttam, ahogy az olvasók belebele lapozgatnak, majd haza is viszik magukkal a történetem, valószínűleg örökre megmarad bennem. Azt hiszem, hogy az írókat ez a mozzanat varázsolja el leginkább, hiszen minden könyvükben ott lapulnak ők maguk is. A gondolataik, az érzelmeik a sorokban és közöttük. A frusztráció, amiért a szereplők nem hajlandóak úgy viselkedni, ahogy szeretnénk, az öröm, a megkönnyebbülés, az izgalom, amikor az utolsó pon-

tot is leírjuk, és szinte azonnal a következő kalandra gondolunk.

Mivel a tavalyi Könyvhétet kihagytam, az idén szinte arcul csap az a szeretet, az a rajongás, ami a könyveket és az írókat körülöleli. Ilyenkor jön rá a történetek kovácsa, miért érdemes ép esztét kockáztatva, szívét-lelkét beleadnia egy olyan dologba, amiből nagy valószínűséggel sosem fog meggazdagodni, sőt, a legtöbb esetben még megélni se tud majd belőle. Mégis, amikor odajön hozzád egy olvasód, és azt mondja, két évet várt arra, hogy dedikáltassa veled a könyvét, akkor valami elképesztő büszkeség és hála tölt el. Vagy amikor azt mondják, hogy várják a következő könyved, amikor fotózkodnak veled, amikor megköszönik, hogy írsz... Olyan szeretet gyülemlett fel bennem az Olvasóim iránt, hogy nehéz szavakba foglalnom. Meg is ille-

tődtem, alig bírtam megszólalni, miközben szinte reszketett a kezem, ahogy írtam a nevem. Sírni tudtam volna az örömtől, amikor láttam a szemükben azt a lelkesedést az agyszüleményeimért, amit a zsarnok kislány szemében figyeltem meg a Bori könyvek láttán, és a focidrukkerek egész tartásában az előttük álló torokszorítás, elvetemült, élet-halál szurkolás iránt.

Később, amikor könyvekkel teli szatyorral meg érzelmekkel megpakolva zötyögök hazafelé a vonaton, arra gondolok, hogy mi, olvasók és írók tulajdonképpen szurkolók vagyunk, csak nem egy focicsapatért, hanem a könyvekért rajongunk. Mi vagyunk a könyvdrukkerek, akik néhány napra elfelejtik, hogy a világ nem tökéletes, mert amikor a sorok közé bújhatunk, akkor kifejezetten annak tűnik.

fesztivál

SZIGET 2022, AVAGY A KELET-EURÓPAI VURSTLI

Szabó Zoltán Attila

Ahogy egyre terebélyesedik, és egyre korosabb a Sziget, úgy válok egyre csendesebb szemlélőjévé, statisztájává a valaha rólam/nekem (is) szóló dzsemborinak. Nem bánom, hogy így alakult. Az emlékek, amelyek ide kötnek, többé-kevésbé szépek. Megéltem szerelmeket, illanó érzelmeket. Vad tombolást, fejfájós ébredést. Megéltem szemlélet- és sorsfordító pillanatokat; kivételes műhelyekkel ismerkedtem meg a színházi sátorban, furcsa állagú főzeléket kóstoltam mosolygó krisnások helyi konyhájában. Megéltem vitákat, születést, gyászt, megvilágosodásnak képzelt flasht, láttam Slasht. Az Európa kiadóval azt üvöltöttem: „*sokan vagyunk kevesen...*” Játsoztam euro-Woodstockot.

Ott voltam, mikor David Bowie itt volt. Emlékszem egy vagy két gigantikus szemgolyóra, melyeket lufivá fújtak, s a tomboló tömeg fölédengedtek a színpadról, amelyekbe azután boldog-boldogtalan bele-beleöklözött, mialatt Ziggy Stardust, The Thin White Duke, Halloween Jack, Major Tom (a legszimpatikusabb karakter aláhúzó), avagy: Mr. Bowie úgy irányította a díszes purparlét, mint valami cirkuszigazgató. Rémlik, hogy a zenekarában ott pengetett Gail Ann Dorsey, a basszusgitár nagyszónya is.

Rémlik a The Cure – esőben, villámok közt. Rémlik, mintha látnám Lemmy természetes nővését. És megvan még valahol tudatom fakuló vásznán Alvin Lee, Lou Reed, Suzanne Vega, Prince, Florence (+ The Machine), Mory Kante, a Die Toten Hosen szigetelése.

A Sziget bő évtizeden át hiányt pótol. Egy generáció „vele” fejlődött, alakult. Míg nem az érdekek – és a trónok – harca megváltoztatott szinte mindent. Az első szigetelők lekoptak, kikoptak; akik maradtak, inkább csak szemlélői a mai forgatagnak. Persze néha azért nekünk is „leesik” egy-egy jóféle riff, élménymorzsa. A gesztusok száma azonban vésszen apad. *A forradalom megette saját gyermekeit.*

Ennek is van előnye. A nosztalgia émeletítő érzése elkerül(t). A Szigetből nem lett Ifipark! Ahogy kortársaim többsége, akik még vissza-visszajárnak régi játszóterükre, magam is eltanultam a 21. századi leckét: nagybetűs fogyasztóként járom az utam, és csak azt az ingermennységet – zenét, hangot, szót és fényt – tömöm magamba, amit még elbírok. De nem koslatok a *Sziget-érzés* után.

A fesztivált mégis fontos ügynök érzem. Mert még elvurstlisodva is multikulturális

rendezvény. Mert kultúrák, emberi lények találkozásait teszi lehetővé. Mert mégiscsak magában hordoz valamit abból, ami a múlt. Záródó szerelvényen nyitva maradt ajtó.

A Sziget olykor úgy segít át a ki nem beszélt traumákon, hogy a történelem képébe röhög. Megvalósítja például Bacsó Péter, no meg Bástya elvtárs álmát: a kelet-európai

vurstlit. Évek óta ez is a fesztivál része. Lehet mesecsónakból horgászni. Gólyalábas csajok alá nézni. A világ legkisebb óriáskerékével karikázni, elmerülni a dugópuskás céllövészet rejtelmében. A jósda külön szám. A televíziós kanálisokban naponta folyó eszementségekről poénos véleményt alkotva, feltörekvő ifjú színészek segédelmével tudhatjuk meg, mi vár reánk. A Sziget vidámparkját persze másként szemlélik az itt élők és az örömturisták. De tapasztalatom szerint valamicskét még a suhanc holland tizenéves is megért a keleti vándorcirkuszról, ha picit figyel. (És a néphiedelemmel szemben ők sincsenek mind betépve...)

Az is igaz, hogy a Szigeten lassan a példaadó Woodstocknak úgyszintén illenék berendezni egy kis szegletet. (Rezervátumot?) Hiszen a szabad szellemet, a vállalt naivitást, a hippi-romantikát rég elűzte a profitszag. Kötve hiszem, hogy egy olyan felfogású muzsikusként, mint Jimi Hendrix – aki anno a szeretet hatalmáról érkezett, ami majdan a hatalom szeretetét győzi le, illetőleg aki a koncertek jelentős hangerejét azzal magyarázta, hogy a hit magasztos üzenete a „szent” elektromosság révén juthat el az emberekhez – 2022. augusztus 10–15. között főtáblás játékos lehetne a nagyszínpadon.

1969 vagy 1989 nyomokban része csak kedvenc parádénk-

nek. De az én ún. puffernemzedékem bármely tagja, mielőst megissza a felázott átlagsórt, és picit hanyatt dől a babzsák fotelben, ha nem is nosztalgizik sírdogálva, annyit azért belát: a Sziget múltjában az a „fogós”, amit egy korábbi generáció képviselői (Zorán, Dusán) is megénekeltek már. Idézem: „*Hát mért volt olyan rettentően szép mind a nyolc / Mert azt hitted, mint annyi jó bohóc / Hogy a lényeghez is hozzászólsz.*” (Hé, 67!)

S ha az a nyolc esetünkben akár tíz esztendő is kitesz, a Sziget-történelem kutatók számára amiatt vált, mert évről évre szembesít önmagunkkal. Cúgot képez *Európa lichthofjában*. A lényeghez meg ugyan ki a fene szólhat ma hozzá? Egyáltalán, mi a lényeg? Márai szavaiban ott lapul az igazság, no meg a balsejtelem, amit napjainkban érzünk: „*néha már összemosódnak jellem és jelmez, egyéniség és idegen szöveg.*”

A negyedszázados Sziget azonban hibái, visszáságai ellenére is érték. Ahol helyet kaphat a *Civil Sziget* („Island of freedom”). Ahol fellelhető az *Agóra*. Ahol esztendőről esztendőre kiépül az *ArtZone*, ahol képzőművészek, dizájnerek, művésziskolák mutatkoznak be. Ahol operaelőadások várnak. S ahol superkoncertet ad hamarosan az Arctic Monkeys, s ahol szírhangokat hallat és érzéki táncba kezd Dua Lipa.

Csak semmi nosztalgia!

Németh István: Vásárban

MALACOM VAN

Beszélgetés Száraz Pál íróval

Nagy Erika

Száraz Pál számára az irodalom és az építészet egyet jelent, mégpedig művészetet. Rendszeresen publikál hazai és magyarországi lapokban. Első novelláskötete 1999-ben jelent meg *Kilométerkő* címmel.

– **Neved összeforrta a mondókkal, mesékkal, legendákkal. Mikor kezdted a gyűjtésüket?**

– Középkorok koromtól Nyitra környékén gyűjtöttem a legtöbb mondókát, s ezek némelyikét pár sorban beleszővöm a mesenovelláimba, történeteimbe, mert nem szabad a gyökereinkről elfeledkezni. Annak idején elég sok íróval találkoztam Nyitra környékén, volt ott egy barátom, Mártonvölgyi László, aki sajnos már rég nincs az élők sorában. Folyamatosan gyűjtötte a Nyitra környéki mondákat, amelyeket szóhagyomány alapján dolgozott fel, helyszíni kutatásokat végzett. Nyitra környékéről az újszerűség érdekességével hatottak rám, felkeltette az érdeklődésemet. Szőke József, szülőfalum nagy szülőtte szintén a Nyitra környéki meséket, történeteket, hiedelmeket dolgozta fel. Ezeket a történeteket mindig szívesen olvastam annak idején a Kis Építőben, az iskolások folyóiratában. Amikor Mátyusföldre kerültem, magammal hoztam a Nyitra környéki ízeket.

– **A Losoncon eltöltött középkorok évek alatt egy érdekes világ tárult ki előtted.**

– Ez meghatározó korszak volt az életemben, ez a négy év se-

gített abban, hogy másképpen gondolkodjak, mint egy átlagos középkor. Néprajzkutatást végeztünk, összegyűjtöttük Gömör környékének értékeit, ritkaságait, akár csak annak idején Nyitrán. Büszke vagyok arra, hogy én beszélgettem legutoljára Serly Tibor zeneszerzővel és karmesterrel. Az ő édesapja volt Serly Lajos, aki a kedvenc nótámnak, a *Kék nefelejcs, kék nefelejcs virágzik a, virágzik a tó partján* kezdetű népies műdalnak a zenéjét szerezte. Abban az időben nagyon erős volt Losoncon a Kármán József irodalmi és művészeti kör. Ott kezdtem el írni, és én lettem az Ifjú Építész című ifjúsági diáklap főszerkesztője. Magyar létemre megnyertük Szlovákia legjobb diáklapjának a díját, nyilván köze volt az elismerésnek ahhoz is, hogy kétnyelvű lapként jelentünk meg. A katonaság után Mátyusföldre kerültem a Galántai járás fiatal alkotóinak társaságába. Almanach-szerű füzeteket adott ki minden évben az Osveta Művelődési Intézet, s ezekben az én írásaim is helyet kaptak 1982-ben, majd 1984-ben és 1985-ben. Közben építész lettem, és csapongtam különböző művészeti műfajok között. Tíz évig például rendező voltam Nagyföldemesen az amatőr színháznál. Közben folyamatosan írtam, nemcsak szépirodalmat, gyerekverseket, hanem tudósítást is.

– **Nem vagy az a típus, aki szereti túlírtani a novelláit.**

– Rendszeresen publikáltam az Új Ifjúság hetilapba, de az

Irodalmi Szemlében a nyolcvanas évek elején volt egy szám, amelyben a fiatalok kaptak teret, így az én *Kilométerkő* című novellám is. Nem sokkal később kaptam egy szép levelet Ardamica Ferenctől, aki megírta, hogy elkezdődött az irodalmi pályám. Ez ösztönzőleg hatott rám. Nem vagyok az a típus, aki szeret túlírtani valamit. Szeretem a mikronovellákat, amelyek úgy tűnnek, hogy le vannak zárva, de nincsenek, azt rábízom az olvasóra. Van egy vágyam, tervezem, hogy megírom a legrövidebb novellákat, tíz sorban. Bevallom, még nem állok készen a feladatra, dolgozom rajta, tizenöt mondatnál eddig nem sikerült rövidebbet írni.

– **Szülőfaludról, Nagykérről monográfiát írtál.**

– Ez a könyv nem egy tipikus monográfia, inkább falurajznak nevezném. Kétharmad részben benne van mindaz, amit fiatal koromban összegyűjtöttem a *Falu a madárdalos fák alatt* című, 2008-ban megjelent kötetemben. A falu neve először 1113-ban, Könyves Kálmán egyik oklevelében szerepelt. Az adatgyűjtésben több lelkes is a segítségemre volt, még Erdős Péter bíborshoz is sikerült eljutnom, köszönhetően nagybátyám kapcsolatainak, aki főiskolai tanár volt az egyházi főiskolán. Tőle egyébként nagyon sok katolikus költő versét, írását, könyvét megkaptam, mindazokat, amelyeket nem lehetett beszerezni. Így talán nem is véletlen, hogy olvasni tőlem istenes írásokat is.

Száraz Pál

– **A Szárda szőnyege című könyved a Kenguru-zsebkönyvek 24. köteteként jelent meg. A szép kivitelezésű olvasható könyvben összesen huszonkét novella található.**

– A *Szárda szőnyege* szerintem az egyik legszebb novellám. Varázsmesék, legendamesék vannak a kötetben, fantasztikus elemekkel átszőve, fiktív, de valóságos élethelyzeteket jelenítenek meg. Tagja vagyok a magyar PEN Clubnak, és Szócs Gézával, aki haláláig az elnöke volt, jó barátságban voltunk. Arra biztatott, írjam a meséimet, mert szükség van rájuk. Mostanában már az unokákra is gondoltam, két leporellóban csattanós történetekkel örvendeztettem meg őket, és *Dombon török a diót* címmel gyermekkönyvem jelent meg, Nyitra környéki mondókkal, gyermekjátékokkal.

– **Ha már a csattanós történeteiről beszélünk, két ilyen történetedből képregény is született.**

– Szerencsésnek érzem magam, mert Z. Németh István, az Előretolt Helyőrség szerkesztője kiszűrte a neki küldött novelláimból azokat, amelyek csattanóra végződnek. Kétszer is. Az irodalmi mellékletnek eddig hat olyan száma jelent meg 2022 januárjától, amelyekben képregény olvasható, így a hatból kettő nem is rossz eredmény. Kell ennél több inspiráció?

– **A mai napig kézzel írsz mindent...**

– Sok ceruzát elfaragtam már életemben. Belőlem kijön a novella, nincs radirozás. Nem

javítok, nem olvasom el magam után, csak pihentetem rövidebb-hosszabb ideig. Amikor újra előveszem, csak akkor javítok bele. Pirossal. A feleségem pedig legépeli a kész anyagot. Palóc faluból származom, a szórendek fordítva jönnek ki belőlem, így mindig meg kell fordítanom a szavak sorrendjét. Otthon mi így beszélünk, ez ivódott belém.

– **Különös szenvedélynek hódolsz. Malacokat gyűjtesz.**

– Mondhatom úgy is, hogy malacom van. Több ezres gyűjteményem van porcelánból, kristályból, üvegből, és még sorolhatnám. Vannak szobrok, perselyek, kulcstartók, mágnesek, képek. Amikor bő két évtizeddel ezelőtt a Schauer nevű osztrák vállalathoz szegődtem, ahol a sertésnyészésben használatos technológiák tervezése, eladása és tanácsadás volt a fő profilom, ott találkoztam egy hatalmas malacgyűjteménnyel, ami nagyon megtetszett. Akkor határozottam el, hogy én is ilyen akarok. Azóta a világ összes tájáról kaptam, vettem, szereztem malacot. S aki megnézi a gyűjteményt, látja, hogy szinte mindegyik mosolyog. Egy 14 karátos aranymalacom is van, amelyet a 60. születésnapomra kaptam a barátaimtól. Ezeknek a malacoknak az eszmei értékét nem lehet euróban kifejezni, mint ahogy euróban sem tudnám megfizetni azt, amit valamikor koronában fizettem a lányomnak, hogy porolja le őket. Minden egyes malacért egy koronát adtam. Még szerencse, hogy a vitrin üvegén nem, vagy csak nagyon kis mértékben hatol át a por.

Németh István: A felszállást engedélyezem!

pályázat

GYÉMÁNTOK AZ ISMERETLENSÉGBŐL

A költészetnap verspályázat értékelése

A Szlovákiai Magyar Írók Társasága szervezésében valósult meg a költészetnap verspályázat, amelyre harminckett pályamű érkezett a Kárpát-medence területeiről: Erdélyből, Magyarországról, a Felvidékről, és különböző korosztályok vettek részt rajta. Az írásokat háromtagú zsűri értékelt, Gál Éva, Hodossy Gyula és Juhász Kornélia. A nyertesek lehetőséget kaptak, hogy költeményeik közlésre kerüljenek az Előretolt Helyőrség felvidéki irodalmi mellékletében. A verspályázat első helyezettje Hizsnyan Bálint (Rimaszombat), második helyezettje Nagy Csaba (Királyhelmece), a megosztott harmadik helyen pedig Marosi Károly (Dunakeszi) és Puchla Nikolett (Jóka) végzett.

A zsűri elnöke, Gál Éva a következőképpen értékelt a

pályázatot: „A legfontosabb szempont a versek ritmikája, gondolatisága, a képes megjelenítés volt. Megdöbbentő élmény tapasztalni, hogy a magyaros verselés lüktetése mennyire mélyen bennünk él. A pályaművek nagy része ezt a ritmikát választotta költött formájául. Ezt oldották fel a szabad gondolati szárnyalás-kísérletek. A pályaművek a hagyományos költészeti archetipusokat hozták: a Te meg Én lírát, szerelmi vágyódást, szerelemfáltást és kínokat, létkérdéseket, halálvágyat. Az irodalom fejlődése az elmúlt évtizedekben azt mutatta, hogy a vátesz-költő szerepe már teljesen a múlté. Nem kell lángoszlopként vezetni senkit, a közösségek megszűnőben vannak, illetve új platformokon szerveződ-

nek újjá. És az újraszerveződő közösségek is inkább a szubjektum, az ego kiteljesedését állítják előtérbe, a közösség mint eszme hátrébb sorolódik, a peremre. És akkor tessék! Tematikájában, szerepválasztásban egyszer csak itt egy költő arra szólítja az olvasóit, hogy közösen építsenek egy új világot! Az irodalomtörténeti énem rendkívül kíváncsi, hogyan tudja kibontakoztatni magát irodalmunkban újra ez a típusú líra. Tapasztalatom szerint a legnehezebb pillanatok is feloldhatók humorral, szarkazmussal, a benuktásból cselekvővé tudja tenni az embert, agresszív, szembeálló álláspontokat képes szelídíteni. Bátorítom a szerzőket, éljenek ezekkel a stílári eszközökkel! Tartsanak görbe tükröt maguknak, és a világnak! Olvas-

tam filozófiai mélységekig és magaslatokig eljutó verseket. Az ilyen alkotásokhoz nagy tudás, magabiztosság szükséges, hogy alá és bele tudjon merülni az alkotó filozófiai gondolatiságába, és a befogadó követni tudja a gondolatrítmusát. Belekapaszkodtam egy-egy gondolatba, majd elveszttem a gondolati háló labirintusában. Nem találtam meg Ariadné fonálát. Ott hagyott a művész. Kidolgozatlanok, nehezen követhetők, vagy éppen követetlenné váltak a teremtett világok, melyeket a költemények felépítettek. Így olvasóként ki is léptem egy-egy világból, meg sem próbáltam megfejteni. Lehet kibontatlan a költemény univerzuma, fedheti balladai homály, de ha nem tudom kitölteni az üres helyeket, nem találok a képze-

letbeli kapcsolatot, akkor nem tudok beljebb menni a teremtett univerzumba. A játékot csak szabályrendszerrel együtt tudom játszani. Ha ezek a szabályok értelmezhetetlenek, követhetetlenek, nem tudok játszani. Bármilyen furcsa is, de ki kell mondanunk, hogy a legszubjektívebb műnemnél a szoros logikai rend megteremtése, megalkotása elvárás. Enélkül nem hívható az olvasó a vers értelmezésére, a lírai énnel való bújócskára. A benyújtott pályázatok mennyisége és minősége megnyugtató, van igény a költészetre. Bízom benne, hogy ez a pályázat nemcsak egyszeri kezdeményezés, hanem hagyományteremtő szándékkal indult, mert évről évre gyémántok bukkanhatnak fel az ismeretlenségből.”

Hizsnyan Bálint

Valamerre

Szigorúan múlandó boldogtalanságom lejtőjén magasba emelt karokkal csúszom valamerre irányom mindenképpen kell, hogy legyen a mechanika, tudom, nem túl engedékeny megkérdőjelezhetetlenül észlelem a mozgást ha lenne itt levegő, érezném, ahogy hajamba kap de csak a hiány találja meg bennem önmagát az ürességben nekem

csak én lehetek viszonyítási alap

megszokás

kívülről figyelem, ahogy a megszokott hangok csendet szintetizálnak

én és a valóság megtanultuk elviselni egymást

Nagy Csaba

Újkori honfoglalás

Hatalmas poggyással a modern emberábrázolás, arcukon a mosoly épp elmaszatolódik, fejük felett suhanó rakétazápor, s a vászonra gyerekkézzel firkálnak Youtube-celebek.

Vonaton

A vonaton ülünk.
Nem mozog.
A tér lohol fulladozva elfelé,
és a tér lohol fulladozva vissza is.
Mi pedig állunk,
így, a vonaton ülve.
A kerekek alatt nyöszörögve elszakatolnak a sínek.
Ilyen nagy sebességgel még talán senki sem állt egy helyben.
Keressük a pontot.
A pontunkat.
Te meg én.
Mi és ők.
Csak a pontunkat keressük.
Száraz szemekkel kutatjuk a tovaszaladó mindent.
Félünk pislantani.
Keressük a pontunkat.
Az egy, nekünk szánt mozdulatlant, magunkon kívül, hozzánk képest.

Haiku

mi a különbség
ész és szemöldök között
– rajzolhatóság.

Puchla Nikolett

Nagyító

kora-időben
elhajló fűzfaág
két létforma közt
sűrű-sötét
és lét-utó
percmutató
tővig rágott köröm alatt
volt-nincs veszély
és még nagyobb rém
méhrácsban a nyálka
íz és ízelt közt
robot-munka
láncsor spirálban
spirál-erdőbe
tekeredve

Marosi Károly

Cím nélkül

Akkor is nyár volt,
azt hiszem, december,
s virított egy folt
a röntgenleletemben.
Mire megjött a tavasz,
a hó derékig ért már,
készültem szólni: szevasz,
de ősz jött, és nem a nyár.
Felfordult ez a világ,
az idő is kizökkent,
egyszer megérjük talán,
ép eszünk visszajöhet.

JUBILÁNS ÍRÓTÁRSÁK KÖSZÖNTÉSE

Nagy Erika

Pozsonyban, a Liszt Intézetben ünnepelte írótagjainak jubileumát a Szlovákiai Magyar Írók Társasága. Az ünnepséget Venyercsan Pál, az Intézet igazgatója és Hodossy Gyula József Attila-díjas költő, a Szlovákiai Magyar Írók Társaságának elnöke nyitotta meg, és köszöntötte a közelmúltban vagy a közeljövőben ünneplő irodalmárokat. Mindazokat, akik a határon túli magyar közösségek tagjaiként elszakíthatatlan részei az egyetemes magyar kultúrának.

A 80 esztendő Mácza Mihály történészt, történetírót Galo Vilmos történész-társára köszöntötte.

„Mácza Mihály földrajzi és szellemi értelemben is nagy utat járt be, míg Komáromba került, és a helyi múzeum történész-muzeológusaként, illetve a helyi társadalmi-kulturális-politikai élet aktív szereplőjeként és szervezőjeként a város megbecsült polgárává vált... 1970-ben Komáromba költözött, ahol a Duna Menti Múzeumban történészként, osztályvezetőként, majd pedig igazgatóhelyettesként dolgozott 45 évig, és idővel a város múltjának legavatottabb ismerőjévé vált.”

Aich Péter író, szerkesztő szintén ebben az évben ünnepli

80. születésnapját. A Szlovákiai Magyar Írók Társaságának ügyvezető elnöke, Jancsó Péter köszöntötte: „...első versei 1966-ban jelentek meg az Új Ifjúságban és az Irodalmi Szemlében. Majd jött az 1970-es *Egyszemű éjszaka* antológia, amivel rövid idő alatt egy egész költőgeneráció verte ki a biztosítékot az akkori döntéshozóknál. Ha Aich Péter az antológia betiltását követően el is hallgatott volna, már azzal is beírta volna a nevét a szlovákiai magyar irodalomba. Szerencsére nem így történt.”

Orbáné Bertha Mária szerkesztő, műfordító idén lesz 70 éves. Tózsér Árpád Kossuth-díjas költő köszöntötte: „A »Madách« hősorában, a múlt század hetvenes és nyolcvanas éveiben mintegy tíz évig kollégák, a legendás kiadó szerkesztői voltunk, s nemigen ismertem az akkori szlovákiai magyar irodalomnak jobb háttéremberét nála... Ha valahol szükségesek voltak az ilyenfajta társszerzők, akkor az egykori szlovákiai magyar irodalomban sokszorosan azok voltak: nem egy hazai szerzőnk (hadd ne említsek neveket) írásait a szerkesztő kénytelen volt a szó szoros értelmében újraírni, s így közölhetővé tenni.”

Jobbról: Hodossy Gyula, Orbáné Bertha Mária, Aich Péter, Mácza Mihály, Bordás Sándor, Venyercsan Pál

Bordás Sándor szakíró, klinikai pszichológus és főiskolai tanár is az idén tölti be a 70. életévét. Petőcz András József Attila-díjas költő méltatta az ünnepeltet: „Szerbiában született, Magyarországon járt egyetemre, és Szlovákiában telepedett le. Dolgozott Bécsben, most Magyarországon, a Kodolányi János Egyetemen dolgozik, így nyilvánvalóan széleskörű kapcsolatrendszerrel bír. A Kodolányi János Egyetemen a Humánfejlesztési Tanulmányok Tanszékét erősíti,

a Jól-léti Társadalom Intézet keretén belül. Mint kolléga, bátran mondhatom, hogy Bordás Sándor az egyik legnépszerűbb tanár, aki a színes egyéniséggel jóval többet ad annál, mintsem csak a szárazon vett tananyagot.”

Oros László helytörténész, a Bibliotheca Pro Patria magánkönyvtár alapítója a közelmúltban töltötte be a 70. életévét. A rendezvényen sajnos nem tudott részt venni, de mindenképpen érdemes megemlíteni, hogy az ünnepelt tudatosan

gyűjti a könyveket, majd tekintélyes magánkönyvtárrá bővíti, és az állományát céltudatosan rendszerezi. Értékes kéziratok, dokumentumok, levelek, (cseh)szlovákiai magyar kiadványok, dedikációval, ajánlással ellátott könyvek tulajdonosa. Alezredesi rangban nyugalmazott hadmérnök, aki beleszokott a rendezettségbe. Nála a könyvek nem halmokban tornyosulnak, hanem ábécérendben, szerzők, korok és témák szerint. Eddig hat önálló kötete jelent meg.

vers

Juhász Zsuzsanna

Rögzítés

Hajszállüktetés. Fölötte az üvegsíkú reggel.
Rajta megvérző mandaringurulás.
Borozgató lombkoronák terítetlen asztalunk fölött. A hold udvarán eleresztik a kutyákat.
Csendes nyári golyóhullás valamelyik partodon, tengerem. Mert várt meg a bodza, hogy én is fehéren szégyenletes fanyar szitkokkal elé.

Őstér

A dőlés vérszfoganata:
az előmerészkedő köldök,
a homlok lemondásra kész,
s a takaró őstériszonyban.

Emelkedő sorok

A füst háta mögött
katakombák széthúzott függönyei,
istenről lehull a tudás, mint levetett kígyóbőr,
csendőr-hiénák zárt bonctermekek előtt.

Szervtelen

Legyek és posztumusz fűcsomók.
Suta birtokragok az ösvények kereszttüzeiben.
Az önimádat lebecsátott rétjei.
Avar-örjárat a szervtelen sötétben.

Achát

Réteg a rétegen.
Látni minden lépését a Földnek,
s a Bárányt,
ahogy visszaparancsolja
a frissen fölvirágozott földgyalukat.

Utak

Utak – halottgyalázó tróféák,
szénporos, fűrgő ágai álomujjainknak,
madárcsőrű fák haltalan folyói,
sorstársai a becenevű balladáknak.

Németh István: Régi idők

novella

AZ ÓCSKÁS

Sztakó Zsolt

A szervező, aki a kezdetektől működtette a helyet, hiába próbálta meg elérni, hogy bővítsék a bolhapiacot. Az illetékesek a legjobb szándékuk ellenére is csak a karjukat tárták szét, hogy nincs hely. A környéken mindent privatizáltak, mindössze ez a pár négyzetméter maradt önkormányzati tulajdonban. A pletykák szerint azonban már erre a területre is szemet vetett egy üzletközpont.

Aki a nagypapa hagyatékát hozta ide, vagy a lomtalánításkor megmentett kacatokat próbálta eladni, nyilván nem hozott annyi bevételt, mint egy milliós forgalmat bonyolító áruház. Pedig a bolhapiac igazi látványosságnak számított, turisták is gyakran megfordultak itt, a világ összes nyelvén beszéltek, kamerájuk ott lógott a nyakukban.

Egy idő után az eladók és a vevők szervezkedni kezdtek, petíciókkal bombázták az önkormányzatot, hogy a bolhapiac megmaradjon. Mert itt minden spontán volt. Még az is, ahogy a piac kialakult. Az eladók kezdetben csak a földre helyezett dobozokból árusítottak, de élelmes vállalkozók hamar megszimatolták az üzleti lehetőséget, és összeütötték pár pultot, amit ki lehetett bérelni. Rövidesen megjelentek a gyűjtők is, hogy felvásároljanak minden kacatot. Itt aztán valóban kiélhették a szenvedélyüket.

Azért akadtak valódi kincsek is.

Beszélik, hogy egyszer egy gyűjtő eredeti Tizianóra bukkan, amit potom áron vett meg, restaurálták, majd Londonban már milliókért árverezték el. Az unoka a nagymama hagyatékában talált képről azt hitte, hogy az is csak olyan vásári bővli, mint a többi, mégis kihozta a bolhapiacra,

háttha kap érte valami aprót. Bár meglehet, hogy ez is csak olyan városi legenda, amivel a „kincsvadászok” győzködik magukat, mint a szenvedélyes játékos, hogy egyszer bankot fog robbantani. De hát illúzió nélkül az élet vajmi keveset ér.

Szombatonként a visszatérő eladók és a vevők szinte barátokként üdvözölték egymást. Közülük volt az Ócskás. Nemcsak azért hívták így, mert értéktelen vacakokat árult, hanem mert a külseje is ápolatlan volt. Aki azonban ismerősnek számított itt, tudta, hogy az ő pultjánál érdemes megállni, mert nála nincsenek bővlik, maga is gyűjtő volt „előző” életében. Merthogy senki se az utcán kezd, hanem úgy, hogy van otthona és családja. Csakhogy Ócskásnak volt még valamije, mégpedig a szenvedélye. Aztán emiatt az előző kettőt elveszítette. Azóta az utcán élt, más szemetében guberált. Ha talált valamit, ide hozta eladni. Néha csak egy rongyos könyvet, amiért alig ütötte a markát valami. Máskor igazi értéket, amit egymás kezéből téptek ki a gyűjtők. Ma egy ütött-kopott zsebórát hozott, már nem is járt, de szerencsére viszonylag jó áron sikerült rajta túladnia. Ócskás önfeledt mosollyal vette át a pénzt, majd célba vette a közeli kocsmát. Úgy gondolta, a jól végzett munka után megérdemel egy kis mámort. Alig fél óra múlva már a kiserdei útorát taposta. Ez a város széle volt, ahová még városi buszok se jártak. Annyira kívül esett minden, még a Hivatal figyelmén is, hogy neve se volt, jobb híján kiserdei útnak nevezték.

Ócskás tehát ezen a földúton imbolygott hazafelé az otthonába, amit a kívülálló csak egy összefércelt vityillónak látott volna. Úgy épült, mint a fecs-

kefészek, gazdája az évek során mindent beleépített, amit összeguberált magának. Büszke is volt rá, hogy a kiserdőben az ő otthona a legkülönb. Nem olyan tákolmány, mint a többieké, hogy szél átfújja, eső áztatja, és az isten hidege megveszi télen. Csodájára is jártak a szomszédok, télen a bátrabak bekéredztek melegedni. Merthogy itt, a kiserdőben a hontalanok egész kolóniája élt a fák fedezékében.

Ócskás, ahogy közeledett az otthonához, rögtön megérezte, hogy valami nincs rendben. Mint minden rendes gyűjtő, rettegett attól, hogy megfosztják kincseitől. Kissé paranoiás volt, ezért mielőtt elment, a vityilló körül gondosan felspererte a földet, hogy lássa, ha valaki betörne oda. Tudta, hogy a rendőrök lábnyomok alapján is azonosíthatják a tolvajt. A legszívesebben csapdát

állított volna a betolakodónak, ami felnyársalja vagy más súlyos sérülést okoz neki, de tudta, hogy ezzel csak ő kerülne bajba. Bármennyire is részeg volt, most egy csapásra kijózanodott, feszítette az adrenalin. Úgy rúgta be az ajtóként szolgáló lemezt, mint vadnyugati filmekben a főhős az ivó ajtaját...

Pontosabban csak rúgta volna, ha a lemez a helyén lett volna.

Ócskás körülnézett, megragadott egy szőnyegporolót, ami a vityilló bejáratának volt támasztva, s így, felfegyverkezve lépett be az otthonába. Rögtön a rejtkehelyhez sietett, ahol az elmúlt évek alatt mások szemetéből mentett kincseit őrizte. Egy gyors leltár után fellélegzett. Nem hiányzott semmi. Csak aztán vette észre a tőle jó karnyújtásnyira földön heverő, békésen hor-

tyogó alakot. A borosüveg mellett pihent, már csak az alján lötyögött valami.

Ócskás agyát előtötte a düh. Fogta a szőnyegporolót, és módszeresen csépelni kezdte a földön heverő részegét. Az első pár ütés még nem volt nagy, az alak nyöszörögve tért magához részeg álmából. Két karjával próbálta védeni a fejét, ez azonban még jobban felingerelte Ócskást, és most már minden erejét beleadta az ütésekbe. Meg is izzadt a nagy erőfeszítésben, de rendületlenül folytatta a cséplést. Még sose érzett hasonló békét a lelkében, mint most, amikor a szerencsétlent páholta, aki immár folyamatosan jajgatott és kegyelemért könyörgött. Ócskás szívében azonban nem volt kegyelem. Végül a rendőrök csavarták ki a kezéből az időközben pár szál fűzfavesszővé rongyolódott büntetőeszközt.

Németh István: Enyém a vár

vers

Ravasz József

A Hold arca

Kiszalad számból a szó,
s mint egy kiscsikó,
nekivág a vadmezőnek,
toporzékol, vágat, patája
nyomán virágok véreznek el.

Verseim ménteleppé váltak.
Igazam a csillagos égig rúgják.
Villámlik, mennydörög,
akárha kettéválna az ég.
A Hold arca cigánymosollyá lett.

Petőfi 200

PETŐFI A FELVIDÉKEN 5.

A Magyar Országgyűlés tavaly Petőfi Sándor emlékévvé nyilvánította a 2022-es és 2023-as esztendőket, a magyar költészet egyik legkiemelkedőbb és legismertebb alakja születésének 200. évfordulója alkalmából. Tudvalévő, hogy a költőóriás élete huszonhat éve alatt közel nyolcszáz verset írt, s ezeknek a verseknek a jelentős része a Felvidéken íródott. Jegyzeteiből kiolvasható, hogy ezer szállal kötődött a Felvidék szépségeihez, végigjárta a nevezetességeket. Mindezt bizonyítja a számtalan emlékhely, szobor, emléktábla. Petőfi Sándor bicentenáriuma alkalmából a márciusi számtól kezdődően egy éven keresztül közöljük a Kiskőrösön született Magyar Zoltán író, néprajzkutató Petőfi Sándorról szóló (történeti) felvidéki vonatkozású írásait 13 helyszínnel. Ezeket az írásokat egyaránt ajánljuk mind az irodalomtörténet szerelmeseinek, mind pedig a szélesebb olvasóközönség figyelmébe. Az egyenként megjelenő fejezeteket szemléletes képanyag teszi élményszerűvé.

Magyar Zoltán

A BERZÉTEI KINCSMONDA

Felvidéki utazása során Petőfi 1845. május 23-án körül hagyta el Iglót, ahol Pákh Albert szüleinek (Pákh Mihály akkor a város evangélikus lelkésze volt) vendéglátását élvezhette. Útja a Szepességből a hegyeken keresztül dél felé vezetett, s még aznap délután megérkezett Rozsnyóra. Mint útirajzában írja: „Rozsnyó völgyben fekszik magas meredek hegyek között, mint az alamizsnakrajcár a koldus kalapjában. Aggtelek felé Pelsőcig hosszú, keskeny völgyön keresztül visz az út; ha ezt a hosszú, keskeny s a rozsnyói kerek völgyet valamivel tele öntenék, egy óriási bunkósbot alakulna. Egyébiránt kellemes utazás esik benne. E völgy egy roppant nemzet-i zászló is egyszersmind: vörös föld, fehér kősziklák, zöld erdő.” Mintegy jelképeként

nős, hogy Petőfi alig ejt pár szót e gazdag történelmű bányavároskáról. Igaz, környékéről, a gyönyörű Sajó-völgyről annál inkább. Meg aztán dél felé haladva, az első falu, Berzété kapcsán szükségét látta megemlíteni, hogy ott költött sok szép dalt Erdélyi János, akit ő, mint írja, nagyon szeret.

Berzété határában a környék mondavilágából is némi izelítőt kapott a költő. Mint azt útirajzában papírra is vetette: „Berzété mellett egy kis omladékot pillantván meg a hegyoldalon, kérdém kocsisomtól: mi volt ama rom?

– A' biz, uram, klastrom volt, vörösbarátok laktak benne (felelt a kocsis); hejh, furcsa egy hely ám az. A jószág világgért sem legel azon a tájon éjféli idején. Kincs van ott elásva; minden esztendőben bizonyos

Rozsnyó belvárosa (fotó: Fábíán Gergely)

sa. Berzété vára valóban a Sajó fölé magasló mészkősziklákra épült, ám nem valószínű, hogy

Feltehetőleg tehát nem a várról, hanem erről volt szó. Ám tévedett a derék gömőri atyafi, ugyanis nem vörös barátok laktak benne, hanem fehérek, a pálosoknak lévén valaha kolostora. A kocsis által elmondott kincsmonda sok tekintetben kuriózum még a történeti hagyományokban gazdag felföldi folklórban is. A veres barátok mondakörének egy apró momentuma, amelyben ugyan a néhai templomos lovagok viselt dolgairól nem esik szó (több más környékbeli mondában igen), viszont megőrizte a veres barátok elrejtett titkos kincseiről szóló hagyományt, azt a motívumot, hogy a földbe ásott aranyat bizonyos

időközönként szellőztetni kell (különben a néphit szerint rá-rakódik a rozsda), és hogy a kincsnek őrzője van, aki miatt azt nem lehet egykönnyen megszerezni. Már csak azért is nehéz feladat, mert a kincs a természetfeletti erők oltalma alatt áll, az őrző ugyanis nem hétköznapi kakas, hanem maga az ördög, kakas képében. Nem tudhatni, hogy Petőfi tovább faggatózott-e a kocsisától minderről és egyéb folklór-hagyományokról Aggtelek felé tartva, ám annyi bizonyos, hogy e rövid közlemény alapján is a magyar epikus népköltészet és néphit első gyűjtőinek egyikét is tisztelhetjük a szemléjében.

A rozsnyói-medence látképe (fotó: Fábíán Gergely)

annak, hogy újra magyarul a vidékre érkezett.

Rozsnyón, e nagy múltú gömőri bányavároskában akkortájt a „legbecsületesebb” fogadó alighanem a Fekete Sas lehetett, mert Petőfi ott szállt meg. A fekete sas mint Rimaszombat címere úgy került Rozsnyóra, hogy a 19. század közepén a két város két legnagyobb fogadója címert cserélt. Így lett Rimaszombaté a három rózsa. Az iglói barát, Pákh Albert is Rozsnyón született, tán ezért is külön-

nap kiterítik a fal körül ponyvára; csakhogy bele nem marcolhatni, mert egy kakas őrzi. Isten ments, hogy valaki oda közeledjék... a kakas kiánsá a szeméit.

Ezt mesélé kocsisom.
Bámulva kiálték föl:
– Ejnye!
– Biz ugy... – tevé hozzá amaz.”

Az útirajzban említett rom némi dilemmát vet fel. Nem tudni ugyanis, hogy mit látott pontosan Petőfi – avagy a kocsis-

a 19. század közepén lett volna még némi látható nyoma. Továbbhaladva, néhány méterre a folyótól azonban felfedezhetők voltak – fákkal, bozótossal benőtt – csekély romok, a néhai gombaszögi kolostor akkortájt még bizonyára magasabban álló – és az utóbbi évek régészeti ásatai nyomán újra feltárt – falmaradványai.

A gombaszögi szabadtéri színpad közvetlen közelében egy torony- és néhány falomladék.

Rozsnyó, az egykori Fekete Sas fogadó (fotó: Fábíán Gergely)

könyv

Idén június 9–12. között tartották meg Budapesten a 93. Ünnepi Könyvhétet, amelyen a Szlovákiai Magyar Írók Társasága saját sátorral és természetesen sok könyvújdon-sággal jelentkezett. Recenziós rovatunkba ezúttal kizárólag a könyvhetes kiadványokból válogattunk egy csokorra valót.

SÁRKÁNY A RÚNAKÖVEKEN

Kemény, sötét és hideg világ a vikingek kora. Erősnek, elszántnak és persze okosnak kell lenni ahhoz, hogy az ember életben maradjon ilyen zord körülmények között. Hát még, ha egy ismeretlen és kegyetlen tüzet okádó fenevad is megjelenik rögtön az első fejezetben, ami nem kímél senkit és semmit. Így a történet sárkánytámadást túlélő hősei számára nem marad más, mint az addigi életüket tönkretévő tűzokádó nyomába eredni, és leszámolni vele.

A csapat tehát útnak indul, ismeretlen tájakon vándorol, furcsa emberekkel, jelenségekkel és emberi tulajdonságokkal találkozik. Izgalmas, próbatételek, cselszövések, harcok és meglepetések várnak a vándorlókra. A szerző nagyszerű

jellemábrázolási tehetséggel bír, így valamennyi szereplője ismerős lehet számunkra, hiszen ezekkel a karakterekkel, emberi tulajdonságokkal a hétköznapjainkban is találkozhatunk. A kalandos és misztikus regényt sziporkázó és humoros párbeszédnek tartják, amelyekkel a szerző mintegy kikacsint az izgatott olvasóra: „izgulni kötelező, és várd csak ki a végét!”

Az egyes fejezetek frappáns módon rúnakövekként vannak feltüntetve. A vikingek szerint a rúnákat, ezt az írásformát a titkos tanok istene, Odin ajándékozta az északiaknak. A szó titkot, bűvös cselekedetet jelent – a regényben pedig bizony bőven előfordulnak a mindenféle misztikus események, bár a történet ennek

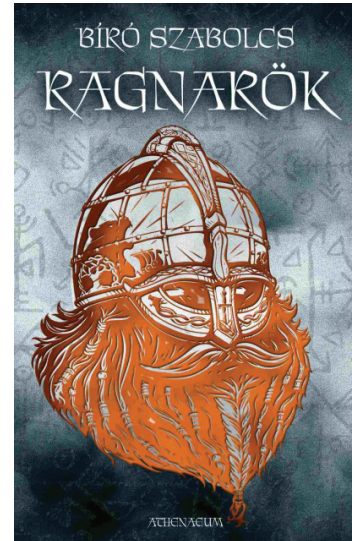
ellenére nagyon is emberi. Az egészet még érdekesebbé, sokrétűbbé és követhetővé teszi, hogy a szerző az egyes színek szereplőit a könyv végén bemutatja, mintegy irányt mutatva, fogódzót nyújtva az olvasónak. Ezért érdemes olvasás előtt minden egyes „segédfejezetet” előre elolvasni (szükségünk lesz rá), hogy átfogóbb képet kapjunk arról a világról, a történelemnek arról a korszakáról, amit viking hit- és mondavilágnak nevezünk, és amiben ez a kalandos fantasy-történet játszódik. A könyv többször is utal az Eddára, az óészaki hősi énekgyűjteményre, és ezeket szépen beleszövi a történetbe, ezzel is színezve az „északi vikinges” hangulatot.

Bíró Szabolcs 2014-ben megjelent *Ragnarök* című

mitologikus történelmi fantasy-je új köntösben és némi változtatásokkal jelent meg ismét 2021-ben, hogy a Könyvhét egyik „sztárja” lehessen. Az eredeti regény most csiszoltabb formában került napvilágra, de céljaként továbbra is a felhőtlen szórakozást jelölte meg. A gyönyörű borító – az első kiadástól eltér, igényesebb, korhűbb ábrákkal tarkított – Bodnár Balázs nagyszerű munkáját dicséri.

Az író ezzel a regényével is bizonyítja, hogy könnyedén mozog az egyes stílusok között, és bármilyen témához és műfajhoz is nyúljon, mindig egyedít, izgalmasat és nagyszerűt tud alkotni. Arról nem is beszélve, hogy minden egyes könyv megírására alap-

Póda Erzsébet

san felkészül, minden olvasója legnagyobb örömére.

Bíró Szabolcs: *Ragnarök*,
Athenaeum Kiadó,
Budapest, 2021

GYERMEKI LÁZADÁS

Az idén jelent meg Kovács Barnabás tartalmas, ugyanakkor mutatós mesekönyve, melyet Török Bianka izléses és a gyermeki fantáziát megmozgató illusztrációi díszítik. Szó szerint „építik” a művet, hiszen a legkisebbek világában otthonosan mozgó jók tudják, hogy a mesekönyv találós szövege nem elegendő – a rajzok nagyban segítenek a kicsiknek a szövegben való elmélyülésben.

E mesekönyv a gyermekek nyelvezetén dolgozza fel a láza-

dás témáját. A történet igazán bájos: Kakas Berci, a tyúkok királya maga sem érti, miként ébreszthette fel a napocskát. Innen kezdve új megvilágításba kerül az élet a farmon. Röffencs Pistát, a huncut kismalacot csöppet sem érdekli ez a dolog. Elhatározza, hogy elszökik a farmról. Tervét meghallva Boci Berta is vele tart. Ám a „nagy utazás” megpróbáltatásokkal jár: időközben elszakadnak egymástól. Ki tud segíteni rajtuk? Viszontlátják-e

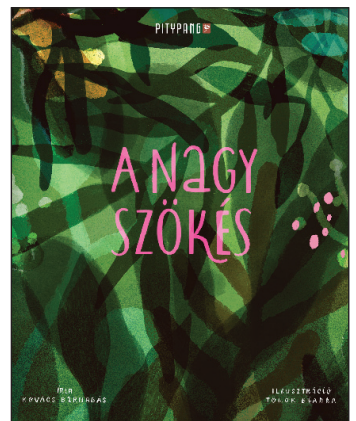
egymást? Kérdések sora, melyre választ ad ez a mesekönyv.

A legkisebbik unokámon próbáltam ki e mese „hatékonyágát”, és valóban elbűvölő volt számára a történet. A gyermekek a legkritikusabbak, ők döntenek el, mennyire sikerült egy-egy mese. Az én unokámnál mindenestre jelesre vizsgázott, ahogy nálam is.

Nos, lássuk, miért! Rögtön az elején ott a napocska, ez a legkisebbeknél szinte MIN-DEN, ezt rajzolják le elsőként,

ez maga a F(f)ény! A farm lakói a családot, az otthon melegét jelképezik. Ám kiben nincs benne a lázadás szelleme?! Ez a gyermekeknek már a legelső dackorszakban jelentkezik. Az elszökő állatokat magukkal ragadja a táj, a természet szépsége. Szembenéznek azonban a magukra maradottság érzetével is. A lázadásból visszavezető út felfedezése vigasztaló, a barátság varázsa, a hazatérés öröme pedig a kicsik számára is érthetően közli, mit jelent új-

Jakubecz Márta

rakezdeni és szembenézni saját baklövésünkkel.

Leszögezhetem, hogy egyszerű, de nagyszerű, tanulságos történettel, bájos mesekönyvvel állunk szemben.

Egy idézet e meséből, melyet a felnőttek is gyakran feltesznek maguknak:

„Mi lesz most velem, hogy találok vissza?” Ha lázadásra adjuk a fejünket, bizony gyakran válik göröngyössé a visszavezető út a biztonságba, a szülőföldre. Azt gondolom, hogy a legkisebbeknek sem árt, ha szembesülnek azzal, mit jelent számunkra a „szülőföld” fogalma. A könyv erénye a tömörség, érthetőség és a szimbólumokkal tele, áthallásos megfogalmazás.

Kovács Barnabás:
A nagy szökés,
Pitypang Kiadó, 2022

Németh István: Sirály

LÉTEZHETÜNK-E GYÖKEREINK NÉLKÜL?

Gál Éva

Hagyomány és identitás címmel az idei Könyvhétre jelent meg a Rádiusz Könyvek sorozatban Tóth László kötete, melyben tanulmányok és esszék olvashatók a cseh/szlovákiai magyar irodalom történeiről az elmúlt száz esztendőben.

Szándékosan írok történekről, mert nem pusztán irodalomról, annak alakulásáról, egyes szerzőkről olvashatunk, hanem nagyon sok esetben a fókusz az irodalmi intézményeken, azok születésén/alakulásán/esetenként elhalásán van. Ezekívül olyan szociokulturális folyamatokat ragad meg a szerző, melyek értelmezésével adósai vagyunk önmagunknak. Önmagunk történeteit, ha tetszik, nagy, kis és töredék narratíváit nem ismer-

jük. Pedig igazán izgalmas történet az elmúlt száz esztendő. Stílusirányzatokban, törekvésekben, műfajokban, szerzői identitásokban parádésan gazdag hagyatékkal és kortárs, élő irodalommal rendelkezünk. Pazar válaszaink vannak az elmúlt száz év társadalmi kihívásaira, a gúzsba kötöttség feloldásának lehetőségeire, a szellemi identitás/szabadság megtalálására és megtartására a leghelyesebb helyzetekben. Mégis egyfajta elfordulást tapasztalunk a gyökereinktől. Régen megfogalmazódott bennem, s jelen tanulmánykötet tovább erősítette azt a gondolatot, hogy muszáj szembenézni, feldolgozni, feltérképezni a cseh/szlovákiai magyar irodalom történetét a lehető legszélesebb körben. Az alakuláskor

a trianoni döntés után kialakult felvidéki/cseh/szlovákiai/szlovén nyelvű magyar irodalom identitás nélküli volt, nem volt történelmi hivatkozása. A sokszor elmondott és hangsúlyozott különbség a pozsonyi és a kassai, nem beszélve a beregszászi magyar lakosság között mintha a mai napig törésvonalakat jelölne ki az irodalmi életben, irodalmunk identitásában, önazonosságának megfogalmazásában. Ha nem ismerjük a múltat, a jelen gondoljainak esetenként értelmezhetetlenné/érthetlenné válnak.

Önmagunk történeteinek megismeréséhez nyújt határozó segítséget Tóth László kötete. Tanulmányai saját bevallása szerint nem monografikus teljességet mutatnak.

Eloolvasva a kötet anyagát azt gondolom, komoly segítséget nyújtanak mindazoknak, akik kísérletet kívánnak tenni a cseh/szlovákiai magyar irodalomban való tájékozódásra. Kiemelt helyet kapott a tanulmánykötetben Fábry Zoltán, Peéry Rezső, Szalatnay Rezső, Szent-Iványi József, Forbáth Imre, az 1960-as évek irodalmi folyamatai, Grendel Lajos, kölcsönhatások a cseh, szlovák és a mi irodalmunk között, valamint külön esztét kapott a folytonosság kérdése. Tehát az elmúlt száz évünk, a múltunk és jelenünk. Mindezek gazdag jegyzetanyaggal, komoly, végiggondolandó kérdések sokaságával. Vajon lesz-e akarat, hogy a kötetben felvetett kérdésekre válaszoljunk? Szükséges-e

válaszolnunk? Létezhetünk-e a gyökereink nélkül?

Tóth László: *Hagyomány és identitás*, Magyar Napló Kiadó Kft., Budapest, 2022

VÉGTELEN MÉLYSÉGŰ TUDÁS

Az életre való visszatekintés, a lassan megélt évek feletti töprengés szinte papírra kívánkozik. Tózsér Árpád legújabb, *Suttogások sötétben* című kötetének lapjaira talán valóban élettapasztalatát nyomtathatták. A három ciklusra osztott kötet Tózsér Árpád 2019 és 2021 között íródott szövegeit tartalmazza. Ezek témában és műfajukat tekintve egyaránt sokszínűek: versek és verseszék, ahogy arra a kötet elején figyelmeztet a könyv – lélegzetvételnyi írások, rövid kis prózai művek és költemények. Mindegyik szöveget szétfeszíti azonban az a halmozott bölcsesség,

amit épp ez a sorokká fogalmazott tapasztalat nyújt.

Tózsér nem titkolja, hogy az időskor központi pozíciót foglal el a kötetben. „Minden idős ember előrenéz még, de hátról attól, ami előtte van, s így végül is inkább hátrafelé lát, mintsem előre” – írja. Ebből a paradox állapotból születtek a kötet szövegei. A *Suttogások sötétben* több azonban annál, amit ez az alapfelvetés sejtetni enged. Rövid terjedelme ellenére – hiszen karcsú kötetéről beszélünk – nem könnyű olvasmány. Emelkedett irodalom mind nyelvezetében, mind témáiban. Megfogalmazása

igényes, már-már halmozva találkozhatunk benne történelmi és kulturális kitekintésekkel, és a szerző erős ironiába mártotta tollát, mikor ezeket az utalásokat használva a mai korról szól a költeményekben.

A gazdag motívumrendszernek hála elmondható, hogy irodalom, filozófia, művészet és történelem folyik össze az idővel, mely mintha a költő saját megélt évein kívül is létezne a kötet valóságában. Mélyebbre nyúlik vissza saját tapasztalatainál, versei és esszéi túlmutatnak azon, amit a személyes költészettől várnánk. Az antik korokba való visszanyúlás

például ismétlődő jelenség, az ókori görög kultúra fontos vendég, lépten-nyomon görög istenekkel és filozófusokkal találkozik az olvasó, mintha a szerző mindenre ki tudná és akarná vetíteni a kor szellemiségét – vagy épp mintha mindenben antik görögségre lelne. Annak ellenére azonban, hogy a szövegek túlsordulnak a művészettől és a történelemtől, a személyesség sem idegen a kötetből. Tózsér Árpád ott van minden lapon, időnként jobban láttatni engedi magát, mint máskor, ilyenkor egészen közvetlenül szól a sorok közül, az időskorból és emlékekből

Kovács Kitti

táplálkozva. A visszatekintés és előre nézés hálójának pedig elkerülhetetlen módon folyamatos résztvevője az elmúlás és a halál, valamint az, ami a halál után vár.

Az írások nagy része erősen filozofikus, olyan kérdéseket feszeget, amelyek már hosszú ideje közöttünk táncolnak, de amelyekre valóban – talán – csak akkor gondol az ember, mikor életének azon állomására ér, ahol az öregség tapasztalatából táplálkozva ír. A verseskötetet olvasókban azonban az a kérdés merülhet fel inkább, mit is jelent ez az öregség azon a végtelen spektrumú és mélységű tudáson kívül, amit Tózsér Árpád ebben a kötetben elénk tár.

Tózsér Árpád: *Suttogások sötétben*, Kortárs Kiadó, Budapest, 2021

Németh István: A tavasz hírnöke

fotóművészet

PARÁNYOKTÓL A CSILLAGOS ÉGBOLTIG

Ha életem hetvennyolc évére olykor visszapillantok, néha magam is elcsodálkozom azon, hogy legalább hét évtizede an-

nak, hogy először vettem fényképezőgépet a kezembe, amely azóta is hű társam maradt. A fotótechnika történetében ez az

idő a lemezes gépektől a digitális gépcsodáig, a mindent (is) tudó okostelefonokig terjed. De nem is ez a lényeg, hanem a múlt,

soha vissza nem térő pillanat megörökítése. Sajtófotósként ezt úgyszólván nyugdíjazásomig gyakoroltam. Fényképeztem gyárakban, búzamezőkön, fotóztam a járásba látogató politikusokat, köztársasági elnököket, ám ennél sokkal többre becsültem, ha sikerült elnyernem a bizalmát (barátságát?) az utolsó dunaradványi vízimolnárnak, a csallóközarányosi aranyásznak vagy a komáromi halászmesternek. Egy ideig másodállásban a komáromi múzeum dokumentarista fényképese is voltam, s így a fotózás újabb feladataival, technikájával ismerkedhettem meg. Mindemellett mindig szakítottam magamnak időt arra is, hogy a munkahelyi feladatokon túl a saját örömeimre is fotózzak. Mondják, hogy az, aki sokat akar markolni, keveset fog. Ebben bizonyára van sok bölcsesség, ám mégis mentségemre szóljon, hogy a láthatóság határán lévő parányoktól a csillagos égboltig minden elbűvölt és témaként

Németh István

Németh István

foglalkoztatott, s mindebbe belefért még az emberábrázolás is. S hogy milyen színvonalon és eredménnyel? A járási, majd regionális újságon kívül egykor megjelentek képeim például a Hét és az Új Szó oldalain, olykor saját írásaim illusztrálásaként. Ma már csak a magam örömeire, magamnak fotózzok, nagyrészt a természet titkait fürkészem, s mindahányszor sikerül jókor jó helyen lennem, ez mindig további biztatásul szolgál.

Németh István: Utolsó üzenet...

recenzió

„A VERS IGAZ, ÖRÖK VÉDŐBÁSTYA LEGYEN”

Megrendítő élmény Zirig Árpád *Tűzhányó bánata* című új könyvének olvasása. Ahogy váltakoznak az érzések, érzelmek – fájdalom, indulat, remény, maradás-vágy, elvagyódás, szeretet, szerelem, család, hűség – az önélet-vallomásban, úgy erősödik az olvasóban a meggyőződés, a felismerés, pontosabban a bizonyosság. A Felvidék-Csallóköz hírnökének, dalnokának és ítéltjének eddigi életműve a kisebbségben élő magyar költői lét kiemelkedően értékes, főhajtást követelő „könyomata”. A hat csokorba válogatott versekről, hiába küzd, a recenzens nem tud tömörebb, hitelesebb és érzékletesebb összefoglalót írni annál, mint ahogy Zirig Árpád – a Vörösmarty Társaság által kiadott, négy sorosokat tartalmazó *Álmokba szánt víg ének* című kis könyvben vallott: „Magam útját jártam, sohase féltem, / Isten vezetett, börtön szagú téiben. / Sorsomat a fájdalom indázza be. / Megyek utánad, magamtól messzire.”

Ez a kis négy soros életmű-zanza egyúttal a könyv összefoglalója lehet, sőt az egész életmű párlata, s a költő ars poeticája. Már a *Kihűlt kövek között* című egységnek a nyitó versében is benne foglaltatik: „A csontsovány, csupasz sorházak / szabályos egyhangúságából / ver-

gődő madárként menekülnek / egykori szép reményeink, / az ég felé fohászokodva a szabadság / útját keresik a sóhajok.”

Aki ismeri Zirig Árpád életét, helyszíneit, a kisebbség tagjainak mindennapos vergődéseit, annak nem szorulnak magyarázatra a „sorházak”, a „vergődő”, a „szabadság”, a „sóhajok” kifejezések.

„...Hallgatás nyomora kísért, / elnászpángolt, kivert dalnokai / lettünk a mostoha hazának...” – írja egyik legszebb versében a költőtársához, igaz barátához, Kulcsár Ferenchez írt búcsúzóban. Akit nyilvánvalóan példaképként állít a költőtársak elé. Számukra több üzenete is van, például a *Költészet* című versében: „A költészet nem lehet divatcikk, / bohóckodások színtere, / politikai hóbortok kiszolgálója, / de igen is kell, hogy / jellemet építő / szellemi erő, / igazság, örök védőbástya / legyen.”

A bevezetőben említett megrendültséget minden fejezet verseiben megtartja az öregség beismerése, látszólagos elfogadása, kezelése. Azért hathat az olvasóra ez különös erővel, meglepetéssel, mert egy élet-szerető, az életet „felsőbbrendűnek” kezelő és szépségeit vallottan kihasználó férfi őszinte (be)vallomásainak átélői lehetünk: „Csordultig vagyok / emlék-

kel, / bennem több emlék / már nem fér el...”, írja, vagy *Télen is..* című remekében: „... Amerre én tartok, / azt mondja a látnok, / arrafelé télen is / nyílnak a virágok.”

Az *Emlékfoszlányok* blokkban a versek úgy rakódnak egymásra, mint baráti diskurzusban a hirtelen-jött gondolatok, vélemények. Összeilleszthető kis remek, mind önálló költői állásfoglalásra hivatott. És a szomorú felismerésre: „a csillagok fénye / már másnak világol, / öreggé minősít / a hideg értelem.”

Zirig Árpád költészetében végig nyomokat hagy a haza, a szülőföld mérhetetlen szeretete, „vékányi” fájdalommal. Mindannak a keserűségével, amit ebben a „görcsös, sorsdöntő időben” átélhetünk: „Ködbe veszett otthont, / ásitásnyi jelenünket, / az értünk-rólunk hazudozást... / ... Leáldozó fénye csordogál / ránk a napnak, búzaföldjeinken / idegenek aratnak. / Így megy ez száz év óta.” / A „kishazában”, / „Mi érték volt szétraboltak ott mindent. / Fejünk fölött állandóan / fájdalomainktól borult az ég.” / „...Hisszük, hogy egyszer össze / kell rakni a bujdosó, / meggyalázott nemzetünk hitét.”

Az őrtűz és hagyásfa, Zirig Árpád, immár nyolc évtizede csodát várva tekinget föl az égre. Ahova ugyanúgy készül,

mint minden hozzá hasonló korú. Pláne az olyan sorsúak, mint ő, aki egyedül maradt, reménykedve a magyarok istenében: „Örömtelenek a napok, / amiket magammal hordozok. / ... jajduló emlékeim szétmálló sziklák, / a nagy folyók tükrök, fényüket / a rohanó percek némán fölisszák.”

Mind a *Négy évszak* minden gondolata, versek, könnyek, oda szállnak, szólnak, folynak, ahol a szeretett Társ várja kitárt két karral. A *Fájdalomversek*, az utolsó csokor, talán a kortárs magyar költészet legszebb, torokszorító, s ha már azt használtuk, megrendítő erejű „sirató-versei” közé sorolhatók. Egy búcsúzni készülő-kényszerülő, mindig segítségére szoruló költő imádságai. De, az egész életútra jellemző reménnyel, azzal a megnyugvással, hogy a rá leselkedő-nehezedő hajnalokon, esteken az unokák hangja ugyanúgy hallik, mint ahogy „bennégett” a hitvest rejtő koporsóba: „Az isten legyen igazságos veled, / hisz tőle származik a szereteted. / Hosszú, vagy rövid az út (?) / nem tudom, mi az / örökléte elvezet. / Idő a múltadból itt marad, / átölel, betakar az alkonyat. / Most az itt hagyott kávé / habja föl száradt, dízként / pihen csészedben az asztalon. / El sem tudtalak eresztetni. / Gyötrődő

Bobory Zoltán

árnyak harca / jelzéssé merrevül az arcomon, / a rám leselkedő hajnalokon. / Unokáid csengő hangja / bennégett a koporsódba. / Öleljen a tenger moraja, / Erdők susogása téged körül. / Emléked fájdalma fölvisít, / a nem létező öledbe menekül.”

Mint Kismarosnál a Dunába dobott kavics, úgy gyűrűznek Zirig Árpád felvidéki magyar költő szavai ennek a csodálatos nagy víznek, a magyar költészetnek az eget is tükröző felszínén. Összekapaszkodva a nap sugaraival, és a csillag-Csodaszarvassal. Olvassák és szeressék!

Zirig Árpád: *Tűzhányó bánata*, Orpheusz Kiadó, Budapest, 2022

novella

ÉDES

Klárka kicsi volt még, amikor Édesnek kezdte hívni nagymamáját, az édesmamát rövidítette le. Édes valóban édes volt. Klári szerette apját is, anyját is, de Édeshez a lány, tejszagú reggelek emléke kötötte. Gyermekkorában anyja reggel hatkor átkísérte az udvaron. Csak benyitotta az ajtót:

– Hoztam a gyereket, anya! Itt van a tej, mi megyünk!

– Jó van! Mennyetek, mink megleszünk! No, kucorodj ide! – és ő hálóingben bebújt a nagy dunna alá. Elvackolták magukat, aztán Édes mesélni kezdett a gyermekkoráról.

Ő vigyázott rá, míg nem ment iskolába. Bújócskáltak, babáztak. Köténykét és fejkendőket varrt neki a főzéshez. Klárka első tűzhelye a hokedli volt. Itt kavargatta láthatatlan levesét a kifestésben. Édes pedig a nagymamák türelmével okosította unokáját.

Kilencévesen a kislány már a mamája keze alá dolgozott. Klárkának ez csak szórakozás volt. De tudta, Édesnek ilyen idősen ért véget gyermekora. Őt testvér közül legnagyobb lányként egész nap két kisebb testvére vigyázott otthon, míg szülei a mezőn dolgoztak. Totyogó hűgának és pelenkás öccsének a sparthé mellett a kishűgének állva melegítette a tejet, az ebédet. Dologidőben, tizenkét évesen édesanyja rá-

hagyta a főzést is. Pár év múlva újra kisbaba sírt a bölcsőben, Édes megint pelenkázott.

– Mire férjhez mentem, felneveltem három gyereket – mondogatta mosolyogva.

Klárka Édes emlékei között nőtt fel.

– Bitang idők jártak. A férfiak hol a fronton voltak, hol Amerikában. A szerencsések visszajöttek. Aki nem, azt elsi-ratták. A családot az asszonyok tartották egybe. Anyám, míg ide nem ért a front, hajnalban kelt. Kiment az erdő alatti földünkre kapálni, visszafele szedett egy batu száraz fát, mert néha az se volt a portán. A nincsből éltünk, lányom. Rántott levezen, krumplin meg kenyéren. Ünnepe volt, ha került a kenyérre egy kis zsír is. A kitelepítéskor széthordták, amit itthon hagytunk, kezdhettük előlről. Amikor lett állampolgárságunk, a férfiak hetelni jártak útépitésekhez. Szombaton hazajöttek, megfordultak a házban, vasárnap mentek vissza, néha csináltak egy gyereket.

Amikor a kislány iskolás lett, együtt írták a házi feladatot. Édesnek csak négy osztálya volt meg egy év ismétlője, mégis gyöngybetűkkel írt. Ötödikben már sűrűn ingatta a fejét:

– Megállt a tudomány, lányom. Én már ehhez nem értek! De unokája váltig állította,

hogy neki az is elég, ha odaül mellé, akkor minden könnyebben megy.

Klárka szentül meg volt győződve arról, hogy későbbi férjét, Kálmust is Édesnek köszönheti. Az első öt osztályt a faluban járta, hatodikba a közeli nagy iskolába ment. Szülei rábízták a falusi nagyobb lányokra, de nagymamája külön megkérte a tőle két évvel idősebb Kálmust is.

– Nézz rá fiam, néha! Nehogy megtapossák a buszon. Kicsi még, alig volt ki a faluból.

És Kálmus ránézett. Akkor is, amikor a csintalan fiúk eldugták a táskáját. Akkor is, amikor Klárkát egy lakodalomban átültették a fiatalok asztalához („Nézz rá fiam! Nehogy megittassák!”) a búcsú bálon. („Nézz rá, fiam, ha kimentek levegőzni! Idegen legények is lesznek ott.”) Addig-meddig nézett rá, míg fel nem tűnt neki az ibolyakék szempár.

A sorsfordító dolgok mindig pillanatok alatt történnek. Az egyik lagziban, két tánc közti szünetben kint levegőztek a fiatalok. Beszélgettek, szórakoztak. Egy erősen kapatos legény mindenáron meg akarta ölelgetni Klárkát.

– Hagyd az a lányt, Imre! – szólt oda Kálmus halkán, de erőlesen.

– Tán' a pesztrája vagy? Vagy magadnak tartogatod?

– Még az is lehet. Ez nem olyan lány. Keresz magadnak másikat. De legjobb lenne, ha hazamennél lefeküdni. Több van a kalap alatt.

– A francot! Nekem ez kell, ez az őzikeszemű. Kicsit riadt, de majd megszokja az ölelést.

– Az égen csináltass magadnak házat, de az is félre helyen, ha még egyszer így beszélsz róla! – csattant fel Kálmus hangja.

A lány ibolyakék szemét ráemelte a legényre. Mindketten gondoltak valamit:

– Megvédett, mint mindig! Milyen szép sötét szeme van!

– Ebben a tekintetben el tudnék veszni! Vigyáznom kell rá!

Ennyi volt. A szerelem olyan egyszerűen virágzott ki közöttük, mint vadvirág a mezőn. Nem beszéltek róla, csak érezték. Édes ismerte az unokáját. Az első pillanattól kezdve tudta, hogy komoly oka van a lány szótlanságának, aki néha mosolyog, magában dúdol egy dallamot, leégeti a rántást.

Egyik nap kiugrasztotta a nyulat a bokorból. Odaszólt Klárkának, hogy Kálmus lépett be a kapun. A fiatal lány elpirult, végigsimított ruháján és a tükör elé lépett.

– Miért nem mondtad el? – nézett mélyen a szemébe az idős asszony.

– Nem mondtam senkinek. A barátnőimnek se, anyámnak se.

Juhász Eszter

– De beszéltek róla?

– Kálmus azt mondta, neki csak én kellek. De még csak tizenhat vagyok, most nyílik ki előttem a világ. Nem akar lekötöni, jövő hónapban rukkol be katonának.

– Okos fiú! Te mit akarsz?

– Én csak őt, Édes! Másra rá sem tudok nézni.

– No, akkor megvárjuk!

Együtt várták kéthetente a leveleket. Kálmus egy év múlva kapott eltávozást, akkor volt az eljegyzés. A második év tavaszán jött haza, nyáron megesküdték.

Édes gyönyörködve nézte a menyasszonyt, és arra gondolt, hánszor kért a jóistentől még egy kis időt. Csak addig éljek, míg meglátom hátán az iskolatáskát! Csak addig éljek, míg először megy a bálba! Csak addig éljek, míg meglátom, kit választ magának! Csak addig éljek, míg eljáró velem a menyasszonytáncot!

Aztán halkán fohászolni kezdett:

– Hallgasd meg, Uram, egy öregasszony utolsó kérését! Add, hogy megláthassam a dedunokámat! Aztán elmegyek a többiek után.

Másfél év múlva, egy ragyogó kora őszi nap Klárka kezébe tette dedunokáját. Édes már nem tudott felkelni a betegágyból. Két hétre rá meghalt.

vers

Gágyor Péter

Tengeren

1

Haza csak ott van (és: pont?),
a kajütben keskeny ágyon
álmodom a hont,
didereg az álomom.
Messze még a part.
És haza csak ott van?
Nem itten,
csak messze, ottan.
E sirályos nyomorban
csak örök billegés van,
esőben, viharban,
csak szél és fagy van.
Émelygek, áthajolok
a hajókorláton,
magamat a vízben
már alulról látom.

2

Másnap a semmi perceg,
sem derű, sem ború,
a fedélzetre hulló percek,
padlóban versel a szű.
Nem álom e hosszú, sivár
utazás, hazatérni (volna) jó,

de nem köt ki többé már
soha sehohol ez a hajó.
Utazunk túl a tengeren,
túl a szigeteken, álmon,
túl a földön és a vízen,
túl a messzi láthatáron.
Haza csak egy volna,
csak ott volna,
hol én nem volnék,
és a világ sem volna...

Csák Gyöngyi

Felhőjáték

Mióta tartanak már
ezek a furcsa vonulások,
a gyakran ecsetelt szürkék helyett
lilás feketébe öltöznek a felhők,
azután feketés lilába.

Keserű, sós vegyületek torlódnak
az édeset kívánó szájban,
az ambivalens köhögget,
alattomban felszívódik,
beeszi magát a torokba,
az utánunk jövő időbe,
a vak holnaputánba.

Németh István: Klapka tér

múltidéző

SZABÓ GYULA VERSEIBEN A VÉGTELEN LÉLEGZET

Juhász Dósa János

Sorozatomban ezúttal igazi kakuktköztőt kínál az olvasóknak. Ha Szabó Gyula nevét halljuk, egy erdélyi író, a Kossuth-díjas színművész, a Losoncon született és élete nagy részében ott is alkotott festőművész jut az eszünkbe. „Pedig a legszebb pillanatok voltak, amikor egy-egy új versét fölolvasta” – írja visszaemlékezéseiben felesége, Haltenberger Kinga. Bár verseinek egy része a *Betű és forma* című, halála után öt évvel napvilágot látott könyvében már megjelent, mégis nagyon kevesen tudtak/tudnak költői munkásságáról.

Szabó Gyula egy másik Gyula, Lőrincz mellett a második világháború utáni időszak legjelentősebb felvidéki magyar képzőművészei közé tartozott. Előbbi csak műveivel, utóbbi a gyakorlatban is politizált, ami viszont nagyon is közös bennük, mindketten jóval fiatalabb feleségükre hagyták életművü-

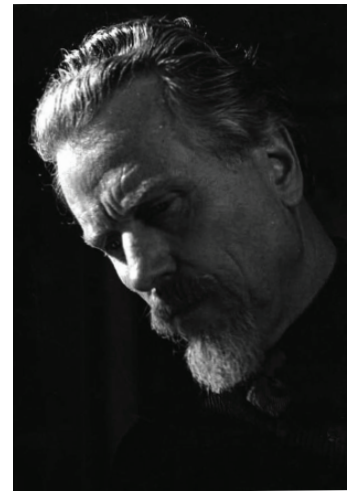
ket. S jól tették. Lőrincz Gyula felesége, L. Gály Olga regényben írta meg férje életrajzát, míg a Szabó Gyulánál 37 évvel fiatalabb Haltenberger Kinga immár ötven éve ápolja férje hagyatékát, Losoncon, egykori közös lakhelyükön emlékházat és baráti társaságot hozott létre, s elsősorban neki köszönhető, hogy Szabó Gyula művészete és mondanivalója szemernyit sem kopott a rohanó időben.

„Szabó Gyula grafikai munkáit egységes stílus jellemzi. Festményeire viszont az állandó keresés és kísérletezés jellemző” – írja róla Zsélyi Nagy Lajos, akinek *Ének a tisztaságról* című 1964-es kötetét illusztrálta. Ahogy az ő illusztrációival jelent meg a II. világháborúba veszett Berkó Sándor *Az ördög köpenyében* című verseskötete (s megannyi más kötet), míg meg nem élt 90. születésnapján Duba Gyula *Tűzmadár* című hommage-meskönyve a mű-

vész illusztrációinak továbbgondolásával-újrateremtésével.

1907–1972 – Budapest–Prága: két évszám, két város, amely keretezte az életét. A legfontosabb helyszín Losonc, ahol gyerekkorát, majd élete meghatározó éveit töltötte. Két világháború is „kijutott” a számára, amelyek közül főleg a második viselte meg. Mivel szegények voltak, magánúton két losonci jelesnél, Gyurkovits Ferencnél és Gerő Gusztávnál tanult, de igazán Van Gogh és Gauguin hatott rá. Ahogy ő is hatott a régió későbbi jeleire, Bacskai Bélára, Dúdor Istvánra és másokra, akik előtt a kapuja mindig tárva volt. Özvegye később kiállítás is rendezett a tanítványok munkáiból. Amíg 1945 előtt elsősorban festett, a háború után grafikai munkássága (viasztempera) teljesedett ki. Sorozatok egész sorát készítette el, amelyek az ember törekvésére, az életbe vetett elemi hit

fontosságára figyelmeztettek, ahogy a versei is, amelyeket viszont csak pár nagyon közeli barát ismerhetett. Folyamatos depressziótól szenvedett, 1935-ben egész addigi munkásságát tűzhalálra ítélte, de fönixmadárként mindig sikerült feltámadnia. Két évvel később már Párizsban tanult. Bár a front alatt debreceni tartalékosként idegbénulást kapott, s ez egy légitámadás után Losoncon is megisméltódott, felépült, de minden idegszálában őrizte a háború borzalmait. Az ötvenes években több grafikai ciklusa („*Emberek, vigyázzatok!*”, *Békét akarunk!*) ad számot az ördöklés borzalmairól, a pillanatról, amikor a teremtés koronája elveszíti emberi arcát. „A művészet a szépet keresi, amitől fölmelegszik az ember szíve” – fogalmazza meg Szabó Gyula ars poeticáját Duba Gyula mesekönyvében a művész alteregója, a Festő.

Szabó Gyula

„Késed az eleven világ arcát // formálta kegyetlen szeretettel. // E fába véssett alakok // birkóznak szorító emlékkeretben” – búcsúzott tőle versében Ozsvald Árpád. Ideje, hogy a képzőművész Szabó Gyula költészetével is megismerkedjünk.

Szabó Gyula

(Egyetlen dobbanás itt minden...)

Egyetlen dobbanás itt minden,
Milliárd csillag és képzelet,
Lágyan fölemeled két kezed,
És megremeg a bilincsből
Az érthetetlen roppant Isten.
Komoly bötű vagy kis ékezet
A Végtelen vesz lélegzetet,
hogy minden parányon segítsen.

Egyetlen dobbanás! Keserves
Magánál is nagyobb tervez,
és hull, múlik halhatatlanul.

Óh, dobbanj, szívem, e keservhez,
Add magad e gigászi tervezhez
szív-ész-tudottan, ősananyagul.
(S te is, te lélek!)

Losonc, 1971. VI. 4.

És dől a rend...

Szelíden süt a nap szobámba,
Aranyló fény mint madár
A bús barna bútorokra száll,
S rám feszül a sarkok árnya.

Künn gigászi paraszt a nyár,
Szétvetve óriási lába
A földön, s az ég ablakába
Búzát és csillagot kaszál.

És dől a rend... Ő tudja hosszát,
Ősz és tél kopaszra fosztják,
S kaszája éle nem mereng.

Vág, suhint – vág... és újra vág,
Szobám madár-fényére lát,
S az öröklétbe úgy kereng.

Egyházasbást, 1970. szept. 6.

Egyedül

Egyedül mindig. A végtelenben,
magányban liheg az én szerelmem.
Tüzes kör, átok... s az áldott csöndben
magányom széthull... s az ásott földben

a férgek lopnak. Testemnek húsa
vak, egyetlen csillagoknak túsza.

S a hermetikus, tág, tiszta körben
nem látom magam a fény-tükörben.

Mindenem vesztve, s e vesztésen
nem huny ki csillag a messzeségben.
Pokol sem oszt, és föld, menny se számol:
ki akad fönn egy emberhalálon

Ott vagy itt? Bárhol! Elv, hit, halandzsa:
a testetlennek nincsen kalandja.
Jövő se látszik, és nincs ígéret,
ha megszűnik az ember-igézet.

Egyedül mindig. S az értelemmel
csatázik ösztönös, szép szerelmem.
Tüzes kör, átok... s áldottan döng fel
megölhetetlen, halhatatlan csöndem.

Losonc, 1970

Németh István: Kormoránok

zenőórét

A KISEGÉR ÉS AZ ERDŐ SZÍNEI

Gyurkovics Anikó

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy kerek erdő, amelynek közepén állt egy nagy fa. Üregében Berci lakott egérpapával, egérmamával és a testvéreivel. A kiséger nagyon kíváncsi természetű volt, minden reggel körbeszaladta az erdőt, hogy megnézze, rendben talál-e mindent.

Történt egyszer, hogy az odúból kilépve nem is kellett messzire mennie. Azonnal észrevette, hogy valami nagyon rossz dolog történt. A fák, füvek, bokrok és virágok színe szürkére változott. Ijedten futott vissza, megrázta egérpapát, de az olyan mélyen aludt, hogy sehogy sem bírta felébreszteni.

Berci tanácsalanelülült ki az odú elé, lehangoltan bámulta a végtelen szürkéséget.

– Vajon hová tűntek a színek? – kérdezte fennhangon.

Heidi, a rókalány éppen arra járt, megállt a kiséger mellett.

– Szia, Berci! Nem tudod, mi történt az erdővel? Nézd, én is teljesen szürke lettem! – mutatott a bundájára.

– Valaki elvitte a színeket – válaszolta Berci. – A legjobb lesz, ha megkeresem.

– Veled tartok – mondta Heidi határozottan.

Ahogy mentek, mendégéltek, találkoztak a mókussal, aki keservesen sírdogált a fa tövében.

– Miért sírsz? – kérdezte a rókalány.

– Hogyne sírnék, nézz csak rám! A hamunál is szürkébb vagyok!

– Ne aggódj – mondta Berci –, Heidivel visszaszerezük a színeket.

A mókus kissé még szipogva sok sikert kívánt, majd felszaladt a fára. Hőseink továbbindultak. A rétre érve észrevettek egy vándort, aki a folyó felé tartott. Léptei nyomán minden szürkévé változott.

– Megtaláltuk – suttogta Berci izgatottan –, miatta színtelen az egész világ!

– Mit tegyünk? – töprengett Heidi.

– Utánamegyünk, és visszakerjünk a színeket.

Szaladtak a vándor után. Közelebb érve meglátták, hogy egy hatalmas zsákot cipel, a zsák szájából pedig kikandikál valami kékség.

– Nézd, Heidi! A zsákba zárta a színeket.

A vándor letelepedett egy fa mellé, kalapját a szemébe húzta.

– Most kell megkaparintanunk – mondta a kiséger.

Odszaladtak a zsákhöz, de az olyan hatalmas volt, hogy meg sem bírták mozdítani. A férfi felébredt a mozgolódásra, Bercinek és Heidinek ideje sem volt elbújni. Ijedten álltak a vándor előtt.

– El akarjátok lopni a zsákot? – kérdezte félelmetes mély hangján.

– Mi csak a színeket szeretnénk visszakapni – válaszolt Berci megszeppenve.

– Azokat nem adhatom – mondta a vándor. – Az én hazám olyan szürke és színtelen, hogy rossz kedvem van tőle. A színektől pedig felvidulok, ezért viszem őket magammal.

Majd visszahúzta kalapját a szemére, és már horkolt is. Berci és Heidi bánatosan arébb kullogtak, nem tudták, mit tehetnének. A rókalány egyszer csak nagyot ugrott.

– Várj meg itt, Berci! Tartsd szemmel a vándort, nehogy elmenjen, amíg vissza nem jövök!

A kiséger bölintott, kíváncsián várta, mit eszelt ki az okos rókalány. Heidi hamarosan visszatért, szájában egy ismeretlen tárggyal.

A kiséger és az erdő színei (Balázs Géza illusztrációja)

– Mi ez? Még sosem láttam ilyet! – csodálkozott Berci.

Valamiféle hangszer lehet, gondolta. El sem tudta képzelni, miképp segíthet nekik viszsaszerezni a színeket.

– Ez egy kaleidoszkóp, nézz csak bele, és forgasd meg az elejét! – mondta Heidi.

Berci a szeméhez emelte a tárgyat, és még a száját is elfelejtette becsukni. Csodálatos színek és formák táncoltak benne.

Heidi orrával megbökölte a vándor kalapját.

– Mi van már megint? – kérdezte morcosan a színek elrablója. Felült, kalapját hátrabilentve várta a magyarázatot, miért zavarták meg ismét az álmát.

Berci a vándor elé ejtette a kaleidoszkópot.

– Elhoztuk neked a színeket ebbe a távcsőbe zárva – mosolygott Heidi. – Bármikor láthatod, és bárhová magaddal viheted.

A vándor belenézett a varázslatos szerkezetbe, majd akkorrát kurjantott örömeiben, hogy hőseink ijedtükben majdnem

a fa mögé bújtak. A jövevény megköszönte az ajándékot, fejébe nyomta kalapját, és útnak indult. Heidi és Berci ott maradtak a hatalmas zsákkal.

A rókalány a zsák száján lévő madzagot kezdte húzni, a kiséger is belekapaszkodott, és addig húzták, amíg a kiömlő színek be nem terítették a rétet és az erdőt. Boldogan futottak vissza a színpompás erdőbe. Heidiből újra kék rókalány lett.

Ha a zsák szája ki nem nyílt volna, az én mesém is tovább tartott volna.

SZALADNAK A FÁK

Balogh Ildikó

Zsiga nyüglődik az autóban hazafelé. Hosszú az út egy másfél évesnek. Szerencsére már nagyfiú, az ülése menetirányban lehet s így nézelődhet, jobban belátja a tájat. A dimbes-dombos vidéket elhagyva a lapos terep unalmassá válik a szemnek is, nincs madárka, az őzek, nyuszik elbújtak. Hiába a könyvecske, a játék, anya elterelő meséje, ha jön a nyűg, akkor nagyon jön. Apa félrebiccentve a kormánykerék mögül mondja neki:

– Mindjárt otthon vagyunk, addig számold a fákat!

És Zsiga felcsillanó szemmel néz ki az ablakon az elébb még unalmas tájra, kis ujjával mutat a szaladó, vidáman integető fákra, s elkezd számolni:

– Egy, egy, egy, egy...

A fák kikerekedett szemmel, lelkesen néznek utána. Még senki sem volt, aki egyként nézett volna rájuk. Hirtelen egyek lettek. Senki sem lett második, harmadik, sőt, utolsó sem! Egy! A fák büszkén nézik társaikat, s

karjaikat az ég felé tartva boldogan integetnek az elsuhanó autó után. Zsiga rendületlenül, mosolyogva számol tovább:

– Egy, egy egy...

Az összes útszéli fa hallja, futótűzként terjed a hír: van egy kisfiú, akinél egyenlők a fák, mindegyikre mosolyog, s megcímkezi őket egy-egy! Már az összes fa előre integet, azok a fák is tudják a jó hírt, amelyek az ország másik végén vannak. Van egy kisfiú, aki egyenlően meg tudja számolni őket! És

várják, remélik, valamikor arra is elautózik Zsiga, boldogan integethetnek neki, s mondhatják: – Hát te vagy az a kisfiú, akinél mi egyek vagyunk!

Csodák csodájára, tényleg mindjárt otthon lettek. Hogy apa milyen okos! – gondolta Zsiga.

Az udvaron, a fűben szaladva még mindig mondogatta:

– Egy, egy, egy...

A szomszéd fái – akik már tudtak a jó hírről – egymásnak suttogva hajoltak feléjük:

– Gondoltad volna? Egyek vagyunk mi mind, eddig ilyet sose mondott senki, csak ez a pöttöm. Ki gondolta volna!

A hodosi fák büszkén húzták ki magukat: mégiscsak a mi Zsigánk!

Az égen pár csillag bólogatott, holnapra nagy esőt ígérnek, a táj csendes lett, a fák is pihenni tértek. Csillagtakarójuk alatt egy kisfiúról álmodnak...

Egy másik, meleg takaró alatt kipirult arcú kisfiú alszik. Álmát integető fák vigyázzák.

iránytű – fiatal írók rovata

ÉVFORDULÓ

Percenként néztem az órára, alig vártam, hogy leteljen a munkaidőm. Megbeszéltem a főnökömmel, hogy ma előbb megyek haza, mivel ma van a huszonötödik házassági évfordulóm. Már napok óta terveztem. Úgy képzeltem, hogy amint hazaérek, elkészítek egy finom vacsorát, megterítem az asztalt, gyertyát gyújtok, majd mire Feri hazaér, kicsinosítom magam, felteszek egy elegáns sminket, felveszem a legszebb ruhámat. Természetesen egy kis huncutkodás is belefér az esti programba.

Amint a számlapon megláttam a három órát, izgatottan ugrottam fel. Gyorsan összeszededgettem a dolgaimat, elkészítettem a kolléganőimtől, benyomtam kilépőkártyámat a gépbe, és sietős léptekkel indultam a kocsimhoz. A férjemnek nem mondtam el, hogy ma előbb megyek haza a munkából, mivel azzal elrontottam volna a meglepetést. Az úton énekelgettem, felszabadult voltam és izgatott, mivel már régóta nem volt ilyen esténk, mint amilyen-

nek ez a mai ígérkezett. Útközben megálltam egy kisboltban, mert elfelejtettem pezsgőt venni a vacsorához.

A bolttól hazafelé csak tizenöt perc volt az út. Közben felhívtam a lányomat, ő volt az egyetlen, aki tudott a ma esti terveimről és örült, hogy szülei végre megoldják a problémáikat.

Otthon a kutyánk boldogan üdvözölt, mint mindig, amikor hazaértem. A ridikült ledobtam az előszobában a kabáttal együtt, a pezsgőt a hűtőbe tettem, és gyorsan felmentem a hálószobába, hogy felkapjak valamit otthoni ruhát a főzéshez. Közben végig arra gondoltam, hogy milyen finom lesz a vacsora, milyen jól fogjuk magunkat érezni, mennyire jó lesz kicsit közelebb kerülni egymáshoz, elfelejteni a múltbéli sérelmeket.

Visszamentem a konyhába, feltettem a tésztát főni, hozzáálltam a szósz elkészítéséhez. A kutya végig a lábamnál sertepertélt, de nem bántam, örültem a társaságának. Bekapcsoltam a zenét, megterítettem

az asztalt, díszítésként színes szalvétákkal, középen egy nagy gyertyával. Szerettem ezt a receptet, mert az étel gyorsan elkészül, mindössze fél óra kell hozzá. Desszertnek még reggel, férjem indulása után kivettem a mélyhűtőből a süteményt, amit néhány héttel ezelőtt készítettem. Már ki is olvadt, és szobahőmérsékleten olyan volt, mint ha pár órája sütöttem volna.

Minden készen állt. Lezuhanyoztam, megmostam a hajam, szőrtelenítettem, majd gyorsan megszáritkoztam, becsavartam a hajam és sminkelni kezdtem. A tükörbe nézve vékony, csipkés fehérenűbe bújtatott testet, sötét, göndör, vállig érő haját és picit ráncos, de gyönyörű arcot láttam. A szemem füstösre festettem, a szájam pedig pirosra rúzsoztam. Nyakamba gyöngysor került, majd a ruhásszekrény előtt megfontoltan válogattam a sok alkalmi ruha között. Végül a szemem egy egyszerű fekete ruhán állapodott meg, ami a térdemig ért, vékony pántja és mély nyakrésze látni engedte a vállaimat és

a dekoltázs egy részét. Ragyogóan festettem, már rég nem éreztem magam ennyire nőnek, mint most.

Még több mint egy órára volt férjem érkezéséig, azonban a bejárati ajtó felől kulcszörgést hallottam. Megálltam a lépcső tetején, ahonnan ráláttam az ajtóra, és vártam, figyeltem a történéseket. Nem értettem, mit keres a férjem ilyen korán otthon. Rosszat sejtettem.

Hamar összeállt a kép, ugyanis is Feri egy szőke nőt karolgatva lépett be az ajtón. Mindketten felhevült állapotban voltak. A tüzes összelekedés közben nem vettem észre a lépcsőn, egyenesen a nappaliba botladoztak.

Teljesen lemerevedtem. Felismertem a nőt, a férjem harmincas titkárnője volt. Hirtelen megértettem, hogy Feri egész végig egy másik nővel folytatott viszonyt, és a békülési kísérlet is csak hazugság volt a részéről.

A hangokból arra következtettem, hogy cipők landolnak a padlón. Megiramodtam lefelé a

lépcsőn, és szélviharként rontottam a nappaliba.

– Feri! Elmondanád, mégis mi a csudát művelsz itt?

A férjem azonnal felugrott a kanapéről. Katikán már alig volt ruha. Feri csapzottan nézett rám, magyarázat helyett csak hebegett-habogott arról, hogy miért is vagyok otthon ilyenkor, és persze ez nem az, aminek látszik. Katika közben magára kapta a ruháit, és sűrű bocsánatkérések közepette elindult volna az ajtó felé.

– Ne zaklasd fel magad, Katikám! – mondtam most már nyugodtabb hangon. – Folytasd csak, amit elkezdted! Legalább megkapod az előléptetést! – majd a férjem felé fordultam. – El akarok válni.

És mielőtt Feri bármit mondhatott volna, sarkon fordultam, és jól becsaptam magam mögött az ajtót. Már a motor begyújtása közben tárcsáztam.

– Na, mégsem jött össze a randi? – kérdezte Tomi.

– Húsz perc múlva nálad – suttogtam.

– Várlak.

KOCSIKÁZÁS

Egész teste remegett, mire elért a szakadó esőben a kocsijához, fülében még mindig a kiabálás és az ajtócsapódás visszhangzott. Kinyitotta az ajtót, bevágta magát az ülésre és rögtön startolt, nem törődött vizes ruháival, még csak be sem csatolta az övet. Az autó kis motorja hangosan bőgött fel, ahogy túl nagy sebességgel kihajtott a parkolóból, de ezt ő észre sem vette. Fejében képek és hangok pörögtek, szinte fel sem fogta, hogy hol van és merre tart. Ez most nem számított.

A kocsit gyorsan tette meg a kilométereket, de ő nem pillantott a sebességmérőre. Érezte a gyomrában a görcsöt, a hányingert, torkában a fullasztó, szorító gombócot, ami csak egyre nagyobb lett. Szíve örült tempóban kalapált mellkasában, és nem tudta elkergetni a fejében villódzó képeket. Csak menjen el innen, csak legyen minél távolabb a történésektől. Tele volt haraggal, fájdalommal és keserőséggel, ami elől menekülni akart, de ez cseppet sem ilyen egyszerű. Most is jól vezetett, mint mindig, ám a mai napon ez nem volt elég. A jól ismert út kanyargós volt és vizes, az úton pocsolyák kelletlenkedtek. Benne fel sem merült a gondolat, hogy bármi történhet az úton.

Majd egyszer csak a csúszós kanyarban már hiába volt minden indulat, minden átvezetett délután és minden reflex, amit elő tudott hívni magából. A kocsit ugyanis nem arra kanyarodott, amerre ő akarta. Lassítva látta az egészet, és a becsapódás

előtti pillanatban megbánt mindent, ami a lakásban történt, és arra gondolt, hogy ha túléli, megváltozik.

Már nem érezte a gombócot, sem a szorítást, sem semmi mást maga körül, csupán azt, ahogy teste ellazul, elméje ki-

ürül. Még hallotta a sziréna hangját, de már csak a sötétség vette körül. Nem érzett fájdalmat. Nem érzett semmit.

Egy virágos réten találta magát, ahol gyermekkorukban a hűgával játszottak minden délután. Gyönyörűen sütött a nap,

kellemes szellő simogatta az arcát. Hallotta a madarak csi-csergését, és egy hangot, ami a nevében szólította. Pontosabban a kislány hangját, akit nem látott már húsz éve. Megfogta a kezét, és elindultak együtt a fénybe.

Németh István: Rigó

mozaik

Hiányzik a könyvtárából egy regény, verseskötet, antológia vagy irodalmi kiadvány? Egy régebbi felvidéki szerző könyvét keresi? Forduljon hozzánk bizalommal, szívesen segítünk a könyv beszerzésében. Jelentkezzen a helyorseg@liliumaurum.sk címen!

Évfordulók

65 évvel ezelőtt, július 14-én született **Ölős László** politológus, filozófus. Az 1980-as években részt vett a Csehszlovákiai Magyar Kisebbségi Jogvédő Bizottság munkájában. A rendszerváltás után rövid ideig politizált, majd politológiai tanulmányokat folytatott, később egyetemi oktató volt. 1996-tól a Fórum Kisebbségkutató Intézet elnöke.

5 évvel ezelőtt, július 22-én hunyt el **Kántor Lajos** Széchenyi-díjas magyar irodalomtörténész, filológus, kritikus, szerkesztő. 1959-től a Korunk folyóirat irodalmi szerkesztője, 1963-tól a művészeti rovat vezetője is. Esztétikai és kritikai írásai mellett foglalkozott irodalomtörténeti kutatásokkal és sajtótörténettel.

Európai váróterem

BALÁZS F. ATTILA KÖNYVBEMUTATÓJA

A Magyar Írószövetség Könyvtárában rendezték meg Balázs F. Attila *Európai váróterem* című válogatáskötetének bemutatóját. Az estet Turczy István, a Magyar Írószövetség költészeti szakosztályának elnöke, a Magyar PEN Club főtájkára vezette, aki a kötetéről és az írói pályáról beszélgetett a szerzővel. Balázs F. Attila költészetét a kontempláció, a szemlélődés jellemzi. Bizonyos távolságtartással, folyamatos szellemi keresésben melázik el létezésünk koordinátáin. Örök kérdése, hogyan tudunk mi ebben a közegben, amelyben élünk, a 21. század harmadik évtizedében megmaradni, és talán még boldognak is lenni. A rendezvényen a fiatal előadóművész, Kurucz Ádám felolvasott a megjelent versekből. A Vámbéry Társaság által kiadott kötet – melynek borítóját Fábian István készítette elegáns, finom grafikával – alkotói életműkiadásnak is tekinthető, mely az elmúlt harminc év műveit tartalmazza, 2020-ig. Ezzel természetesen nem zárult le az életmű, hiszen a szerző folyamatosan dolgozik. (Gulisio Tímea)

Balról: Balázs F. Attila, Turczy István, Kurucz Ádám

LAPSZÁMUNK SZERZŐI

Balogh Ildikó (1964) prózaíró, Nagyölvéd
Bobory Zoltán (1946) költő, író, Székesfehérvár
Csák Gyöngyi (1950) költő, Budapest
Cséfalvay Fanni (2001) prózaíró, Csécsénypatony
Gágyor Péter (1946) költő, író, drámaíró, rendező, Ipolyság
Gál Éva (1975) irodalomtörténész, Kassa
Gergely László (1958) grafikus, dekoratőr, képregényrajzoló, Szigetvár
Gyurkovics Anikó (1979) prózaíró, Siposkarcsa
Hizsnyan Bálint (2004) költő, Rimaszombat
Jakubecz Márta (1962) író, Alsószele
Juhász Dósa János (1969) újságíró, Balogfala
Juhász Eszter (1968) prózaíró, Tornalja
Juhász Zsuzsanna (1958) költő, író Dunaújváros
Király Anikó (1993) író, Feketenyék
Kovács Kitti (1999) prózaíró, Pered
Magyar Zoltán (1967) író, néprajzkutató, Kiskőrös

Marosi Károly (1947) költő, Dunakeszi
Nagy Csaba (1994) költő, Királyhelmece
Nagy Erika (1961) író, szerkesztő, Nyárasd
Németh István (1944) újságíró, fotós, Komárom
Póda Erzsébet (1965) újságíró, író, szerkesztő, Pódafa
Puchla Nikolett (1996) költő, Jóka
Ravasz József (1949), költő, író, Dunaszerdahely
Szabó Gyula (1907–1972) festő, grafikus, Losonc
Szabó Zoltán Attila (1972) író, filmrendező, Budapest
Sztakó Zsolt (1967) prózaíró, Somorja
Z. Németh István (1969) költő, író, szerkesztő, Csicsó

Lapszámunkat a komáromi **Németh István** fotóival illusztráltuk.

Németh István: Utcazenész

rejtvény

KISPÁL ÉS A BORZ NYOLC IRÁNYBAN

Rejtvényünkben a Kispál és a Borz 35 dalának címét rejtettük el nyolc irányban. A ki nem húzott betűk összeolvasva adják a megfejtést, ami szintén egy népszerű szerzeményünk címe. A megfejtéseket július 31-ig várjuk a helyorseg@liliumaurum.sk-ra. A helyes megoldók között értékes könyvsomagot sorolunk ki. Júniusi rejtvényünk nyertese Uzsák István (Komárom). Gratulálunk!

A PÉCSI SZÁL
 ALKOHOL
 CSIGA
 DISZNÓK TÁNCA
 DOBOG
 EGYEDÜL JÁROK
 EMESE
 ETETÉS
 GOMOLYGÓ
 GUMICSIKMA
 GYÓNÁS
 HALSZÍV
 HANG ÉS FÉNY
 HELLO
 IPPON LITE
 JELVÉNY NÉLKÜL
 JUTKA
 KERINGŐ

LEFEKSZEM A HÓBA
 LEKVÁR
 LEVESEK PORBÓL
 MÚLATÓ
 NAPHOZ HOLDDAL
 NAPOS OLDAL
 ÓRJÁRAT
 PISTIKE
 REZERVÁTOM
 RÓZSASZÍN
 SZÉCSI PÁL
 SZÓKÍTETT NŐ
 TEJJEL KIFLI
 UFO
 ŰL
 ŰRROCK
 VOLUME

Készítette: Z. Németh István

Ő G N I R E K S Z É C S I P Á L
 N L J E L V É N Y N É L K Ü L O
 T K E A T T A R Á J R Ö M E M H
 T O H F C E E S E M E H V O N O
 E R A E E N T J G C A E T L A K
 T Á N H K K Á É J L S Á Ü L P L
 Í J G A I N S T S E V I T E H A
 K L É M T N A Z K R L Á G H O M
 Ö Ü S Ú S G Í P E Ó G K S A Z Z
 Z D F L I V O Z O M N O I U H I
 S E É A P R E M S S A Z B F O S
 A Y N T B R Á M O A O H S O L C
 K G Y Ó N Á S V U L S L Ó I D I
 T E L Ű R R O C K L Y Z D B D M
 U I P P O N L I T E O G Ó A A U
 J A P É C S I S Z Á L V Ó R L G

képregény

RENDSZERHIBA
Írta: Z. Németh István Rajzolta: Gergely László

Amikor Santa Lucia lakói reggel kiléptek az utcára, nem hittek a szemüknek.

Az autóm!
Ellopták!
Az enyémet is!

